

Strasbourg, 2010. március 10.

ECRML (2010) 2

REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEK EURÓPAI CHARTÁJA

A CHARTA ALKALMAZÁSA MAGYARORSZÁGON

a 4. megfigyelési ciklus

- A. A Szakértői Bizottság jelentése a Chartáról**
- B. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlása a Charta magyarországi alkalmazásáról**

A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája ellenőrző mechanizmust hoz létre annak értékelésére, hogy a Chartát hogyan alkalmazták a Részes Államban, azért, hogy ahol szükséges, ajánlásokat tegyenek a jogalkotás, a politika és a gyakorlat javítására. Ennek az eljárásnak a központi eleme a Szakértői Bizottság, amelyet a Charta 17. cikke értelmében hoztak létre. Fő célja pedig annak kivizsgálása, hogy milyen a regionális vagy kisebbségi nyelvek az Államban, illetve hogy jelentést készítsen a Miniszteri Bizottságnak arról, hogy értékelése szerint a Fél hogyan tett eleget a vállalásainak, és amennyiben szükséges, bátorítsa a Felt arra, hogy fokozatosan magasabb szintű kötelezettségeket vállaljon..

Ennek a feladatnak az elősegítése érdekében a Miniszteri Bizottság a 15.1. cikkel összhangban elfogadott az időszaki jelentésekre vonatkozó leiratot, amelynek megfelelően azokat a Félnek be kell nyújtania a Főtitkárhoz. Az érintett kormány a jelentést nyilvánosságra hozza. Ez a leirat azt várja el az Államtól, hogy adjon számot a Charta tényleges alkalmazásáról, a II. rész alapján védettnek minősülő nyelvekkel kapcsolatos általános politikáról, illetve pontosabban is részletezze azokat az intézkedéseket, amelyeket a Charta III. része alapján védettnek minősülő nyelvekkel kapcsolatosan megtettek. Ezért a Bizottság elsődleges feladata az, hogy megvizsgálja az időszaki jelentésben szereplő információkat, az érintett állam területén használt valamennyi érintett regionális vagy kisebbségi nyelvvel kapcsolatosan.

A Bizottság szerepe az, hogy értékelje az egyes Államokban meglévő törvényeket, egyéb jogszabályokat és a tényleges gyakorlatot a regionális vagy kisebbség nyelvekre vonatkozóan. A Bizottság ennek megfelelően állapította meg a munkamódszereit. Információkat gyűjt az illetékes hatóságoktól és független forrásokból is az Államon belül, azzal a céllal, hogy pártatlan és igazságos képet kapjon a valós nyelvi helyzetről. Az időszaki jelentés előzetes vizsgálata után a Bizottság szükség esetén kérdéseket tesz fel az érintett Államnak azokkal az ügyekkel kapcsolatosan, amelyek a Bizottság véleménye szerint nem tisztázottak, illetve magában a jelentésben nincsenek kellőképpen részletezve. Ezt az írásbeli eljárást általában egy "helyszíni látogatás" követi a Bizottság delegációja részéről az érintett Államban. A látogatás során a delegáció találkozik azokkal a testületekkel és szövetségekkel, amelyeknek a munkája szorosan kapcsolódik az adott nyelvekhez, és konzultál a hatóságokkal azokról az ügyekről, amelyeket a tudomására hoztak.

A folyamat végeztével a Szakértői Bizottság elfogadja saját jelentését. Ezt a jelentést benyújtják a Miniszteri Bizottságnak, javaslatot téve ajánlások meghozatalára, amelyeket a Miniszteri Bizottság döntése szerint a Részes Államhoz intézhet.

TARTALOM

A.	A Szakértői Bizottság jelentése a Charta alkalmazásáról Magyarországon.....	4
1. Fejezet	Háttérinformációk.....	4
1.1	<i>A Charta magyar ratifikációja.....</i>	<i>4</i>
1.2	<i>A Szakértői Bizottság munkája.....</i>	<i>4</i>
1.3	<i>A regionális illetve kisebbségi nyelvek magyarországi helyzetének bemutatása: frissítés.....</i>	<i>4</i>
2. Fejezet	A Szakértői Bizottság következtetései arról, hogy az állami hatóságok milyen intézkedéseket tettek a Miniszteri Bizottság RecChL(2007)4 ajánlásaival kapcsolatban.....	6
3. Fejezet	A Szakértői Bizottság értékelése.....	8
3.1	<i>A Szakértői Bizottság értékelése a Charta II. Részével kapcsolatosan.....</i>	<i>8</i>
3.2	<i>A Szakértői Bizottság értékelése a Charta III. részével kapcsolatosan.....</i>	<i>13</i>
4. Fejezet	Megállapítások.....	31
	<i>A Szakértői Bizottság megállapításai a 3. megfigyelési ciklusban.....</i>	31
I. MELLÉKLET :	Ratifikációs Okmány.....	33
B.	Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlása a Charta magyarországi alkalmazásáról.....	35

A. A Szakértői Bizottság jelentése a Charta alkalmazásáról Magyarországon

a Szakértői Bizottság 2009. szeptember 1-én elfogadta és beterjesztette az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elé A Charta 16. cikkének megfelelően

1. Fejezet Hátér információk

1.1 A Charta magyar ratifikációja

1. A Magyar Köztársaság 1992. november 5-én aláírta a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját (a továbbiakban: "Charta"), a ratifikáló okiratot pedig 1995. április 26-án helyezte letétbe (lásd I. Melléklet). A Charta Magyarországon 1998. március 1-én lépett hatályba, hivatalosan pedig a Magyar Közlöny 1999. évfolyamának 34. számában hirdették ki. 2008. június 24-i nyilatkozatában a Magyar Köztársaság Kormánya vállalta, hogy a Charta 2.2. cikkének értelmében alkalmazni fogja a Charta III. részének előírásait a roma és beás nyelvekre.
2. A Charta 15. cikkének 1. bekezdése arra kötelezi a Részes Államokat, hogy háromévente készítsenek jelentést a Miniszteri Bizottság által előírt formában. A magyar hatóságok a negyedik időszaki jelentést 2009. január 22-én nyújtották be az Európa Tanács Főtitkárának.
3. Korábbi jelentésében (ECMRL [2005] 5) a Charta Szakértői Bizottsága megjelölt néhány konkrét területet, ahol a politika, a jogszabályok és a gyakorlat javításra szorul. A Miniszteri Bizottság figyelembe vette a Szakértői Bizottság által benyújtott jelentést, és ajánlásokat fogadott el, (RecChL [2007] 4) amelyeket a magyarországi hatóságokkal is közöltek.

1.2 A Szakértői Bizottság munkája

4. Ez a jelentés azokon az információkon alapszik, amelyeket a Szakértői Bizottság szerzett Magyarország 4. időszakos jelentéséből, valamint azokon az interjúkon, amelyeket a magyarországi kisebbségi önkormányzatok képviselőivel és kormányzati képviselőkkel folytattunk le egy helyszíni látogatás alkalmával (2009. június 4-5.). Ennek a jelentésnek azokon a politikákon, jogszabályokon és gyakorlaton alapul, amelyek a helyszíni látogatás alkalmával voltak hatályban. Az későbbi esetleges változásokat a Szakértői Bizottság következő, Magyarországról szóló jelentése fogja figyelembe venni.
5. A Szakértői Bizottság először azzal foglalkozik, hogy a magyar hatóságok milyen intézkedéseket hoztak azokra az ajánlásokra válaszként, amelyeket a Miniszterek Tanácsa intézett a magyar kormányhoz, majd megvizsgálja a harmadik megfigyelési ciklus során feltárt kiemelkedő problémákat, amelyek a II. és III. részben szereplő rendelkezések betartásával kapcsolatosan merültek fel. Azokkal az új kérdésekkel is foglalkoznak majd, amelyek a 4. megfigyelési ciklus során vetődtek fel.
6. A negyedik időszaki jelentés a 2008. február végéig tartó időszakot jelenti, vagyis azt a periódust, amikor a III. Rész szerinti védelmet még nem terjesztették ki a roma és beás nyelvekre. Következésképpen ebben az értékelő jelentésben ezekkel a nyelvekkel, a Charta 7.5. cikke alapján foglalkozik a Szakértői Bizottság.
7. A Szakértői Bizottság 2009. szeptember 1-én fogadta el ezt a jelentést.

1.3 A regionális illetve kisebbségi nyelvek magyarországi helyzetének bemutatása: frissítés

8. Szakértői Bizottság nem kapott új hivatalos adatokat a magyarországi kisebbségi nyelvhasználatról, illetve a magyar jog alapján működő testületek és szövetségek sem aktualizálták becsléseiket.

9. A Charta ratifikálása során Magyarország ugyanazokat a vállalásokat tette minden, a III. rész alá tartozó nyelv esetében. A negyedik időszaki jelentés szerint a magyar hatóságok megbeszéléseket folytattak a Charta III. része szerinti védelemben részesülő (eredetileg hat) nyelvet képviselő országos kisebbségi önkormányzattal arról, hogy akarják-e erősebb kötelezettségek vállalását az általuk képviselt nyelvek tekintetében. Ez a konzultáció azonban nem vezetett konkrét eredményekhez.

2. Fejezet A Szakértői Bizottság következtetései arról, hogy az állami hatóságok milyen intézkedéseket tettek a Miniszteri Bizottság RecChL(2007)4 ajánlásai eredményeként.

1. sz. Ajánlás:

"A nyelvi tervezés során tegyenek hathatós intézkedéseket a roma és beás nyelvek érdekében, azzal a céllal, hogy meg lehessen kezdeni ezeknek a nyelveknek a tényleges tanítását, tantárgyként illetve tanítási nyelvként, minden szükséges iskolai szinten"

10. A roma és a beás nyelvtanárok képzésének javítása érdekében jelenleg is számos helyen szerveznek romológiai workshop-okat. A képzés célja a hallgatók kutatásra történő felkészítése a nevelés és az oktatás terén, illetve tervezési és fejlesztési feladatokra a közoktatásban, a szakképzésben, a felnőttképzésben és a PhD-képzésben.

11. Megkezdődött továbbá a roma kultúráról szóló tankönyvek kidolgozása. A 7-10. osztályok számára szóló tankönyvek már elkészültek, ám az országos kisebbségi önkormányzattal együttműködésben fejlesztési programot kell kialakítani a többi tankönyv elkészítéséhez is (tankönyvek a roma kultúráról az 1-6. és a 11-12. osztályok számára, roma és beás nyelvkönyvek, munkafüzetek, antológiák az 1-12. osztályok számára).

2. sz. Ajánlás:

"javítsák a kisebbségi nyelvek oktatásának pénzügyi helyzetét és növeljék a források stabilitását"

12. 2006-ban a kisebbségi nyelvű oktatásra fordítható költségvetési keretösszeg jelentősen növekedett (340 millió Ft-ról 1100 millió Ft-ra). Ezen túlmenően a kisebbségi nyelven az anyaországban folytatott tanulmányokra 2007-ben támogatás is pályázható.

3. sz. Ajánlás:

"aktívan segítsék elő további kétnyelvű iskolák létrehozását az oktatás minden szintjén, azzal a céllal, hogy elmozdulás történjen a nyelv, mint tantárgy tanításától a kétnyelvű oktatás irányában a III. Rész szerinti nyelvek esetében, ennek megfelelően növeljék azoknak a tanároknak a számát, akik képesek a szaktárgyakat ezeken a nyelveken tanítani, és hozzák létre azt az ezt szolgáló megfigyelő mechanizmust, amelyet a Charta 8. cikkének 1 (i) pontja határoz meg"

13. Öt további iskola indított kétnyelvű képzést (két-két horvát és szlovén, valamint egy német nyelvű).

14. A tanárképzési rendszer nem változott. Az általános tantárgyakat kisebbségi nyelven tanító tanárok szaknyelvi ismereteinek fejlesztése érdekében a magyar kormány folytatja a kisebbségi nyelvi tanszékkel rendelkező felsőfokú oktatási intézmények, illetve az országos kisebbségi önkormányzatok által szervezett szaknyelvi továbbképzések támogatását. 2006-ban három, 2007-ben két szaknyelvi továbbképzésre benyújtott pályázat nyert el támogatást.

15. Nincs olyan megfigyelési mechanizmus, amely kifejezetten a Charta 8. cikk 1(i) pontja szerint működne.

4. sz. Ajánlás:

"tegyenek lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy az érintett helyi és regionális hatóságok (amelyek meghatározására felkérték a magyar hatóságokat a Miniszteri Bizottság korábbi ajánlása alapján) végrehajtsák azokat a kötelezettségeket, amelyeket a Charta 10. cikke ír elő, és határozzák meg azokat a bírósági kerületeket, ahol intézkedéseket kell tenni a Charta 9. cikke alapján előírt kötelezettségek végrehajtása érdekében"

16. Az aktuális regionális és helyi szervek felmérése érdekében a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikai államtitkársága levelet küldött a Charta III. része szerinti nyelveket képviselő országos kisebbségi önkormányzatoknak, kérve, hogy jelöljék meg, hogy a közösségeik tradicionálisan mely régiókban és megyékben vannak jelen. Mivel a kérés nem vezetett konkrét eredményekhez, a hatóság közölte, hogy további lépésekre kerül sor az érintett területek azonosítása érdekében.

17. Továbbá egy, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa és az országos kisebbségi önkormányzatok részvételével működő Munkacsoport – egyéb ügyek ellátása mellett – azt a feladatot, hogy határozza meg a kisebbségek által „történetileg lakott településeket.” Ez várhatóan megkönnyíti az ajánlásban említett területek meghatározását.

5. sz. Ajánlás:

"javítsák a kisebbségi nyelvi programok kínálatát a médiában, különösen azzal, hogy odaítélnek egy alkalmas rádiófrekvenciát, illetve azzal, hogy kidolgoznak és finanszíroznak egy átfogó programot kisebbségi nyelveket használó újságírók és más médiamunkások képzésére"

18. 2007. február 1-jével kezdődően a Magyar Rádió kisebbségi nyelvű műsorait az MR4 nevű új csatorna a hét minden napján közvetíti. Ugyanebben az évben a Magyar Rádió az addig 30 perces "Cigányfélóra" című műsorát egyórásra bővítette, amelyet az M1 országos csatornán közvetít. Ez a műsor magyar, roma és beás nyelvű.

19. A Magyar Televízió pedig megszüntette azt a korábbi gyakorlatát, hogy nemzeti és egyházi ünnepnapokon nem közvetítette a kisebbségi műsorokat. A Magyar Televízió a kisebbségi műsorok ismétlését az M2 csatornán közvetíti (munkanapokon, délelőtt). Ezt a csatornát, így ezeket a programokat is, csak műholdas antennával lehet fogni. További problémát jelent a kisebbségi műsor sávja (munkanapokon 12.30-tól 13.30-ig), amelyet a kisebbségi önkormányzatok kedvezőtlennek tartanak. A Magyar Televízió kisebbségi programjainak műsoridejét nem változtatták meg.

20. A jelentésben szereplő időszakban nem hoztak létre átfogó képzési rendszert olyan újságírók és más sajtómunkások számára, akik kisebbségi nyelveket használnak. A Magyar Televízió azonban 2006-ban televíziózási gyakorlonoki programot indított romák számára, amihez a magyar hatóságok pénzügyi támogatást adtak.

6. sz. Ajánlás:

"javítsák az oktatási és kulturális testületek és intézmények kisebbségi önkormányzatok általi átvételének feltételeit"

21. A jelentés által vizsgált időszak folyamán nem változtak azok a jogi feltételek, amelyek szabályozzák az oktatási és kulturális intézményeknek a kisebbségi önkormányzatok számára történő átadását, ugyanakkor a kisebbségi intézmények átvételéhez és fenntartásához járó pénzügyi támogatás 2006 és 2007 között csökkent. Így csak egy oktatási intézményt adtak át kisebbségi (szlovák) önkormányzatnak. E mellett 2007-ben a magyar hatóságok támogatták az Örmény Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ, valamint az Ukrán Kulturális és Dokumentációs Központ létrehozását Magyarországon.

3. Fejezet A Szakértői Bizottság értékelése

3.1 A Szakértői Bizottság értékelése a Charta II. részével kapcsolatban

22. A Charta II. része szerinti nyelvek tekintetében a Szakértői Bizottság úgy véli, hogy a ruszin és a lengyel területi nyelv, míg az örmény, a beás, a bolgár, a görög, a roma és az ukrán területhez nem köthető nyelvek az 1.c cikk értelmében.

23. A Szakértői Bizottság nem fűz megjegyzéseket azokhoz a rendelkezésekhez, amelyekkel kapcsolatban a harmadik jelentésben nem említettek komolyabb aggályokat, és amelyekkel kapcsolatban nem értesültek olyan új elemről, amely a végrehajtás értékelésének a felülvizsgálatát tenné szükségessé. A II. Részben ez a következőkre vonatkozik: 7. cikk, 1.a; b; e; g; 3 és 4. pontok. A Szakértői Bizottság ugyanakkor fenntartja a jogot, hogy később újraértékelje ezekben a rendelkezésekben a végrehajtását.

7. cikk - Célok és elvek

1. pont

A Felek a regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, mindegyik nyelv helyzetének megfelelően politikájukat, jogalkotásukat és gyakorlatukat az alábbi célokra és elvekre alapítják:

...

- c. *a regionális vagy kisebbségi nyelvek megóvása érdekében azok fejlesztését szolgáló, határozott támogató lépések szükségessége;*

24. A harmadik megfigyelési ciklusban a Szakértői Bizottság sürgette a hatóságokat, hogy tegyenek azonnali lépéseket annak érdekében, hogy strukturált tervek készüljenek a [II. Részben szereplő] nyelvek védelmére és terjesztésére. Tovább a Miniszteri Bizottság azt ajánlotta Magyarországnak számára, hogy **"javítsák az oktatási és kulturális testületek és intézmények kisebbségi önkormányzatok általi átvételének feltételeit."**

25. A magyarországi általános költségvetési megszorításokból eredően a kisebbségi ügyek költségvetési finanszírozása is jelentősen csökkent. Ez kihatással volt a kisebbségi kulturális intézmények átvételére és fenntartására is. A kisebbségi önkormányzatok inkább *új kulturális intézményeket hoznak létre*, és támogatást kérnek – és nyernek el – központi forrásokból ezekre az intézményekre. A 14 kisebbségi nyelv egyikére sincs általános stratégia vagy hosszú távú tervezés.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy állítsanak össze hosszú távú stratégiákat és strukturált terveket a 14 kisebbségi nyelv mindegyikének védelmére és támogatására.

- d. *a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a magánéletben és közéletben, szóban és írásban való használatának megkönnyítése és/vagy bátorítása;*

Lengyel és ruszin / Közigazgatási hatóságok

26. Az előző megfigyelési időszakokban a Szakértői Bizottság úgy vélte, hogy a ruszin nyelv területi bázissal rendelkezik Múcsonyban és Komlóskán, valamint a lengyel nyelv területi bázissal rendelkezik Ládbesnyőn. Ezért a Szakértői Bizottság a harmadik értékelő jelentésben sürgette a magyar hatóságokat, hogy „amennyire az ésszerű módon lehetséges, támogassák a lengyel és a ruszin nyelv használatát a közigazgatási szervekkel való kapcsolattartásban és a települések közszolgáltatási szerveinek működésében, azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket hagyományosan használják.”

27. A negyedik időszaki jelentés szerint azonban Ládbesnyőn és Komlóskán nincsenek közigazgatási hatóságok. Múcsonnal kapcsolatban nincsenek elérhető információk. A Szakértői Bizottság megállapítja, hogy az a törvény adta lehetőség, hogy a lengyel és a ruszin nyelvet „a Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló (2004. évi CXL) törvény

alapján a közigazgatási hatóságnál mind szóban, mind írásban használhatják”, a gyakorlatban nem valósul meg.

Média

28. A negyedik időszaki jelentés frissített információkat tartalmaz a Charta II. Része szerinti nyelvek médiajelenlétéről. A Magyar Rádió 4 nevű közszolgálati adó egyenként heti 30 percet sugároz **bolgár, görög, lengyel, ruszin és ukrán nyelven**. Az örmény kisebbség számára szóló műsor szintén heti 30 perces, de kétnyelvű (örmény és magyar). Emellett a Magyar Rádió az addig 30 perces „Cigányfélóra” című műsorát egyórásra bővítette, amelyet heti öt napon át közvetít. A programban főként a magyar nyelvet használják, a **Roma** és a **Beás** nyelvet csak nagyon korlátozott mértékben.

29. A Magyar Televízió mint közszolgálati csatorna havonta összesen 78 percnyi műsort közvetít **örmény, bolgár, görög, lengyel, ruszin és ukrán nyelven**. A Szakértői Bizottság a helyszíni látogatás során megállapította, hogy nem valósultak meg, és már nem is aktuálisak a Duna TV Autonómia Csatornájának azok a tervei, hogy mind a 14 kisebbségi nyelven műsort sugározzon, holott ezt a harmadik megfigyelési időszak idején bejelentették.

30. Létezik egy műsor a roma kisebbség számára, amely magyar nyelven, illetve bizonyos arányban **roma és beás** nyelven szól. A Magyar Televízió 2006-ban televíziózási gyakornoki programot indított romák számára. A program végrehajtásához a központi költségvetés 10 millió forint támogatást nyújtott. A 12 hónapos képzés után a Magyar Televízió négy romát alkalmazhat.

31. A nyomtatott média területén a magyar hatóságok támogatást nyújtanak **örmény** (egy kéthavonkénti), **bolgár** (egy havi), **görög** (egy negyedévi), **lengyel** (egy havi, egy negyedévi), **ruszin** (egy havi) kiadványok megjelentetéséhez. Továbbá a roma gyermekeknek és fiataloknak szóló, 2007 óta a piacon jelenlévő „Glinda” című új negyedévi kiadvány is fokozatosan egyre többet használja a **beás** és a **roma** nyelvet.

Kultúra

32. A kultúra terén 2007-ben a magyar hatóságok támogatták egy **Örmény** Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ, valamint egy **Ukrán** Kulturális és Dokumentációs Központ létesítését Magyarországon. A Szakértői Bizottság elismerését fejezi ki a magyar hatóságoknak a kisebbségi kultúra terén kifejtett erőfeszítéseikért.

f. *a regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása és tanulása megfelelő formáinak és eszközeinek biztosítása minden megfelelő szinten;*

Általános kérdések

33. 2006-ban a kisebbségi nyelvű oktatásra fordítható költségvetési keretösszeg jelentősen növekedett (340 millió Ft-ról 1.100 millió Ft-ra). A Szakértői Bizottság üdvözli ezt a pozitív fejleményt. Továbbá a Szakértői Bizottság örömmel nyugtázza, hogy a kiegészítő kisebbségi oktatást már sikeresen alkalmazzák a bolgár, a görög és a lengyel nyelv esetében. A kiegészítő kisebbségi oktatás fogalmkörébe a kisebbségi nyelvnek, valamint az ebben a nyelvben megjelenő kultúrának és civilizációnak a tanítása tartozik. Nincs minimálisan megkövetelt tanulói létszám.

Roma és beás

34. A harmadik kiértékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „bátorítja [bátorította] a magyar hatóságokat, hogy folytassák és fokozzák a megtett intézkedéseket” a roma/cigány gyermekeknek a testi vagy szellemi fogyatékos tanulók számára fenntartott osztályokba tévesen történő beiratása ellen. A Szakértői Bizottság ezzel a kérdéssel a Charta 7.2. cikke alapján foglalkozik.

35. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „nyomatékosan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy tegyenek azonnali és határozott lépéseket a roma és beás nyelvi tervezése terén. A magyar hatóságoknak ezen belül is elő kell segíteniük ezeknek a nyelveknek a kodifikálását, több olyan tanárt kell képezniük, akik ezeken a nyelveken tudnak oktatni, aktívan ösztönözniük kell a roma és beás nyelvek oktatását tantárgyként és/vagy tanítási nyelvként, és el kell készíteniük a szükséges tananyagokat” A fentiekben túlmenően, a Miniszteri Bizottság azt ajánlotta Magyarországnak számára, hogy „**nyelvi tervezés során tegyenek hathatós intézkedéseket a roma és**

beás nyelvek érdekében, azzal a céllal, hogy meg lehessen kezdeni ezeknek a nyelveknek a tényleges tanítását, tantárgyként illetve tanítási nyelvként, minden szükséges iskolai szinten.”

36. A negyedik időszaki jelentés szerint a **roma** nyelvet két óvodában használják. Továbbá 14 általános iskolában tanítják a tananyag részeként, valamint egy iskolában szakkör keretében. Négy középiskolába tanítanak roma nyelvet. A felsőoktatásban öt egyetemen és főiskolán tanítanak roma nyelvet. Nincs a roma nyelvet a nevelés nyelveként használó oktatás.

37. A **beás** nyelvet hét általános iskolában tanítják a tananyag részeként, valamint három iskolában tananyagon kívüli tevékenység keretében vagy speciális órákon. Továbbá a beás nyelvet egy középiskolában és két egyetemen tanítják. Egy középiskola használ beás nyelvet a nevelés nyelveként.

38. A roma és beás nyelvű tanárok képzésének javítása érdekében jelenleg számos helyen szerveznek workshopokat romológiai képzés keretében (Pécsi Egyetem, Debreceni Egyetem Nyíregyházi Tanárképző Főiskolai Kara, Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara, Tessedik Sámuel Tanárképző és Óvodapedagógiai Főiskola, Kaposvári Egyetem). Továbbá folyamatban van a romológiai tanárok képzését szabályozó 289/2005. (XII. 22.) számú kormányrendelet módosítása. A képzés célja a hallgatók felkészítése a kutatásra a nevelés és az oktatás terén, a tervezési és fejlesztési feladatok ellátására a közoktatásban, a szakképzésben, a felnőttképzésben és a PhD-képzésben. Emellett megkezdődött a roma kultúráról szóló tankönyvek kidolgozása. A 7-10. osztályok számára szóló tankönyvek már elkészültek, ám az országos kisebbségi önkormányzattal együttműködésben fejlesztési programot kell kialakítani a többi tankönyv elkészítéséhez is (tankönyvek a roma kultúráról az 1-6. és a 11-12. osztályok számára, roma és beás nyelvkönyvek, munkafüzetek, antológiák az 1-12. osztályok számára). A roma kultúra ismeretét a tanárképzésbe integrálni igyekvő ezen örvendetes lépések ellenére, további konkrét intézkedésekre van szükség a roma és a beás nyelvet, illetve nyelven tanítani tudó tanárok képzését illetően.

A Szakértői Bizottság arra bátorítja a magyar hatóságokat, hogy több olyan tanárt képezzenek, akik roma és beás nyelveken oktatni tudnak továbbá hogy aktívan ösztönözzék ezen nyelvek oktatását tantárgyként és/vagy tanítási nyelvként, az oktatás minden szintjén.

Egyéb a II. rész alá tartozó nyelvek

39. A negyedik időszaki jelentés szerint az Országos Örmény Önkormányzat beszüntette az **örmény** nyelv tanítását állami támogatású vasárnapi iskolákban. Csak egy magán nyelviskolában tanítanak örmény nyelvet.

40. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „arra kéri (kérte) a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben fejték ki, hogy a **bolgár** nyelvet tanítják-e óvodai szinten, a budapesti bolgár kiegészítő kisebbségi iskola milyen szintű oktatást nyújt, hogyan szervezték meg a tanárképzést, illetve milyen tankönyvek állnak rendelkezésre az oktatás különböző szintjein.”

41. A negyedik időszaki jelentés szerint a budapesti bolgár iskola – amelyet a magyar és a bolgár állam tart fenn a bolgár kisebbséghez tartozó gyermekek nevelésére – már nem rendelkezik óvodai csoporttal. Ellentételezéseként a Bolgár Országos Önkormányzat egy óvodát létesített, amely bolgár nyelven működik. A bolgár kisebbségi oktatás számára a tanárképzést a Debreceni Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara biztosítja. Az általános iskolában egyaránt használják Bulgáriából behozott tankönyveket, illetve egy, a bolgár kultúráról szóló, Magyarországon összeállított és kiadott tankönyvet. Továbbá egy bolgár nyelvi és irodalmi tankönyv jelent meg 2006-ban középiskolai oktatáshoz.

42. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „arra kéri (kérte) a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben fejték ki, hogy a **görög** nyelvet tanítják-e középiskolai szinten, a budapesti görög kiegészítő kisebbségi iskola milyen szintű oktatást nyújt, hogyan szervezték meg a tanárképzést, illetve milyen tankönyvek állnak rendelkezésre az oktatás különböző szintjein.”

43. A negyedik időszaki jelentés szerint a görög kiegészítő kisebbségi oktatás rendelkezésre áll Budapesten, általános iskolai és középiskolai szinten (tizenkét osztály). Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara látja el a kisebbségi nyelvi tanárok képzésének

feladatait. A Görögországból behozott tankönyveken kívül a magyar hatóságok görög nyelvi és irodalmi tankönyvet készítettek az általános iskola 1-3. és 9-12. osztályai számára (2007), valamint egy tankönyvet a görög kisebbség kultúrájáról és történelméről.

44. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság arra kéri a magyar hatóságokat, hogy „a következő időszaki jelentésben fejték ki, hogy a **lengyel** nyelvet milyen szinten oktatják a lengyel kiegészítő kisebbségi iskolákban, van-e szervezett lengyel tanárképzés Magyarországon is, illetve mikor állnak majd tankönyvek is rendelkezésre az oktatás különböző szintjein.”

45. A negyedik időszaki jelentés szerint 18 általános és középiskola biztosítja a kiegészítő kisebbségi oktatást a lengyel kisebbség számára. A tanárok képzése elsősorban az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folyik. A tankönyveket Lengyelországból hozzák.

46. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy kezdjék meg a **ruszin** nyelv tantárgyként és/vagy a tanítás nyelveként történő oktatását legalább egy középiskolában, építsék ki a megfelelő tanárképzést, és garantálják a szükséges tankönyvek rendelkezésre állását”

47. A negyedik időszaki jelentés szerint az oktatásban a ruszin nyelv használatát az hátráltatja, hogy a szomszédos országok oktatási intézményeiben ennek a nyelvnek három, egymástól független változatát használják. A magyarországi ruszinok száma túl alacsony az önálló nyelvi kodifikációhoz, ezért ez a kisebbség a szlovákiai kodifikációban vett részt, és szlovákiai tankönyvek használatával kezdte meg a ruszinoktatást Múcsonyban és Komlóskán. Mindemellett az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat az ukrán (kárpátontúli) változatot részesíti előnyben, ez azonban még nem használatos az iskolákban. A Szakértői Bizottság számára nem világos, hogy ennek a körülménynek mi a hatása a Múcsonyban és Komlóskán folyó ruszinoktatásra. A Szakértői Bizottság arra kéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben tisztázzák az általános és középiskolai ruszinoktatás, valamint a ruszin tanárképzés és tankönyvellátás helyzetét.

48. Az Ukrán Országos Önkormányzat úgy döntött, hogy folytatja a vasárnapi iskolák működtetését, ahol irodalom, történelem és népismeret oktatása folyik ukrán nyelven.

h. a regionális vagy kisebbségi nyelveknek egyetemeken, vagy ezzel egyenértékű intézményekben történő tanulásának és kutatásának támogatása

49. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság arra „bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy segítsék elő a ruszin nyelv tanulását legalább egy egyetemen vagy annak megfelelő felsőoktatási intézményben Magyarországon, és arra kéri (kérte) őket, hogy a következő időszaki jelentésben tisztázzák, van-e lehetőség Magyarországon az örmény, a beás, a bolgár, a görög, a lengyel, a roma illetve az ukrán nyelv tanulására /a felsőoktatásban/”

50. A rendelkezésre álló információk szerint Magyarországon van lehetőség **bolgár, görög, lengyel és ukrán nyelv** tanulására. Az ukrán nyelvvel kapcsolatban problémák merülnek fel amiatt, hogy a programra jelentkezők száma nem éri el a szükséges létszámküszöböt. A negyedik időszaki jelentés megállapítja továbbá, a Charta III. Részének a beás és a roma nyelv védelmére kiterjesztésén túlmenően erőfeszítések történnek a roma és a beás nyelv tanulásának és kutatásának fokozására, valamint az erre a célra szolgáló pénzforrások növelésére. Az **örmény** és a **ruszin** nyelv tanulására és kutatására azonban nincs lehetőség a magyar felsőoktatásban.

51. A Szakértői Bizottság sürgeti a magyar hatóságokat, hogy segítsék elő az örmény és a ruszin nyelv tanulását legalább egy magyarországi egyetemen vagy annak megfelelő felsőoktatási intézményben.

i. a jelen Charta által szabályozott területeken a nemzetközi cserék megfelelő formáinak támogatása két vagy több államban azonos vagy hasonló formában használt regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában.

52. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „arra kéri (kérte) a magyar hatóságokat, hogy bocsássanak rendelkezésre konkrétabb információkat a következő időszaki jelentésben arról, hogy az egyes nyelvek esetében a nyelvhasználatnak kizárólag a Charta II. Részében foglalt módjait hogyan könnyítik meg és/vagy hogyan ösztönzik a nemzetközi csere területén.”

53. A Szakértői Bizottság nem kapott ilyen tájékoztatást, és arra kéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adják meg ezt a tájékoztatást.

2. pont

A Felek vállalják, hogy, ha azt még nem tették volna meg, megszüntetnek minden indokolatlan megkülönböztetést, kizárást, megszigorítást vagy előnyben részesítést, amely valamely regionális vagy kisebbségi nyelv használatát érinti, és célja az, hogy e nyelv megőrzésétől vagy fejlesztésétől elbátortalanítson vagy azt veszélyeztesse. A regionális vagy kisebbségi nyelvek érdekét szolgáló különleges intézkedések meghozatala, melyek célja, hogy az ezeket a nyelveket használók és a lakosság többi része közötti egyenlőség kiteljesedjen., vagy hogy különleges helyzetüket figyelembe vegyék, nem minősül az elterjedtebb nyelveket használókkal szemben hátrányos megkülönböztetésnek.

54. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „bátorítja [bátorította] a magyar hatóságokat, hogy folytassák és fokozzák a megtett intézkedéseket” a roma/cigány gyermekeknek a testi vagy szellemi fogyatékos tanulók számára fenntartott osztályokba tévesen történő beíratását illetően.

55. A Szakértői Bizottság a helyszíni látogatás során megállapította, hogy a hatóságok határozottan felléptek azzal a hagyományos gyakorlattal szemben, hogy roma gyermekeket megalapozatlanul a testileg vagy szellemileg fogyatékos gyermekek számára fenntartott osztályokba irányítanak. Örömmel fogadja ezeket az erőfeszítéseket, és bátorítja a hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben részletesebben tájékoztassák a Szakértői Bizottságot az elért előrehaladásról.

5. pont

A Felek vállalják, hogy mutatis mutandis alkalmazzák a fenti 1-4. bekezdéseket a területhez nem köthető nyelvekre. E nyelvek esetében azonban a jelen Charta hatályosulását szolgáló intézkedések természetét és terjedelmét rugalmasan kell meghatározni, figyelembe véve a kérdéses nyelvet használó csoportok szükségleteit és kívánásait, tiszteletben tartva hagyományait és jellemzőiket.

56. Amikor a Szakértői Bizottság az örmény, a beás, a bolgár, a görög, a roma és az ukrán nyelvek helyzetét értékelte a 7 cikk 1-4. pontjainak fényében, arról sem feledkezett meg, hogy ezeket az alapelveket *mutatis mutandis* kell alkalmazni.

3.2 A Szakértői Bizottság értékelése a Charta III. részével kapcsolatban

57. Magyarország ténylegesen alkalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyeket a Charta III. része alapján fogadott el (vastagon és dőlt betűvel idézve) a horvát, a német, a román, a szerb, a szlovák és a szlovén nyelvre vonatkozóan, az ország egész területén.

58. A Szakértői Bizottság nem fűz megjegyzéseket azokhoz a rendelkezésekhez, amelyekkel kapcsolatban a korábbi értékelő jelentésben nem említettek komolyabb aggályokat, és amelyekkel kapcsolatban nem értesültek olyan új elemről, amely a végrehajtás értékelésének a felülvizsgálatát vagy eltérő értelmezését tennék szükségessé. Ezeket a rendelkezéseket az alábbiakban soroljuk fel:

8. cikk 1.e.iii; 2 pont

9. cikk 1 pont a.iii alpont és 2. pont a alpont [a b. és a c. pontok redundánsak]

10. cikk 5. pont;

11. cikk 3. pont;

12. cikk 1. pont b. és f. alpontok illetve 2 pont;

13. cikk 1. pont a. alpont;

14 cikk a pont.

59. Ezért ebben a tekintetben a Szakértői Bizottság azokra a következtetésekre hivatkozik, amelyeket a 2. jelentésben fogalmazott meg¹, de fenntartja a jogot, hogy a helyzetet később újraértékelje.

8. cikk - Oktatásügy

Általános kérdések

60. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság „arra ösztönzi (ösztönözte) a magyar hatóságokat, hogy folytassák azokat az intézkedéseket, amelyek célja a kisebbségi nyelveken történő oktatás pénzügyi helyzetének a javítása az oktatási rendszer minden szintjén, és hogy a kisebbségi önkormányzatok számára lehetővé tegyék további anyanyelvű vagy kétnyelvű iskolák átvételét illetve alapítását. A fentiek mellett a Szakértői Bizottság arra ösztönzi (ösztönözte) a magyar hatóságokat, hogy a kisebbségnyelv-használókkal együttműködésben tekintsék át a pályázati alapú finanszírozási rendszert annak érdekében, hogy biztosíthassák a kisebbségi nyelvű oktatás stabil finanszírozását és megakadályozzák a pénzek helytelen felhasználását, például a kötött célra használható juttatások esetében.” Ezen túlmenően a Miniszteri Bizottság azt javasolta Magyarország számára, hogy **„javítsák a kisebbségi nyelvek oktatásának pénzügyi helyzetét és növeljék a források stabilitását”** valamint **„aktívan segítsék elő további kétnyelvű iskolák létrehozását az oktatás minden szintjén, azzal a céllal, hogy elmozdulás történjen a nyelv, mint tantárgy tanításától a kétnyelvű oktatás felé a III. rész szerinti nyelvek esetében.”**

61. A helyszíni látogatáson a Szakértői Bizottság azt tapasztalta, hogy a nemzeti kisebbségi önkormányzatok eredménytelenül folyamodtak magasabb támogatásért a kisebbségi nyelvek oktatásához. A kisebbségi nyelvoktatás jelentős alulfinanszírozása a jelentés által vizsgált teljes időszakot jellemezte. Sok kisebbségi óvodát és általános iskolát bezártak vagy egy nagyobb iskolához csatoltak a pénzforrások elégtelensége miatt. Továbbá elmaradás mutatkozik a tanulók utaztatásának megszervezésében (iskolabuszok) ott, ahol az iskolákat megszüntették vagy összevonták.²

62. A negyedik időszaki jelentés szerint a kisebbségi nyelvi oktatásra fordított költségvetési összeg 2006-ban jelentősen emelkedett (340 millió Ft-ról 1100 millió Ft-ra). A kisebbségi nyelv anyaországában folytatott tanulmányokra 2007-ben támogatás pályázható. Továbbá a 2007/2008. tanévvel kezdődően megváltozott a közoktatási rendszer finanszírozása. A korábbi normatív finanszírozást – amely az adott tanév tanulói létszámán alapult – felváltotta a csoportfinanszírozás, amelyben az éves teljesítménymutatók a meghatározók. Ennek a változtatásnak az a célja, hogy a kisebb településeken kevesebb tanulói létszámmal működő intézmények fenntartói együttműködést alakíthassanak ki más iskolákkal. További támogatás vehető igénybe az olyan kisebbségi óvodák és iskolák fenntartói számára, ahol 1100 lakosnál kisebb településeken oktatnak kisebbségi nyelvet.

¹ A Szakértői Bizottság 2. jelentése a Charta alkalmazásáról Magyarországon (ECRML(2004)5), 55; 87; 95-97 pontok

² Ld. A Szakértői Bizottság 2. jelentését a Charta alkalmazásáról Magyarországon (ECRML(2004)5), 56, 62 pontok

63. A magyar hatóságok nem számítanak arra, hogy a közeljövőben kisebbségi önkormányzatok további kisebbségi oktatási intézményeket vesznek át, mert a helyi kisebbségi önkormányzatoknak nincs kapacitásuk ilyen intézmények működtetésére. Egyedül a Szlovák Országos Önkormányzat vett át 2007-ben egy kétnyelvű általános iskolát és kollégiumot. A Szakértői Bizottság megjegyzi, hogy az a lehetőség, amely a kisebbségi önkormányzati rendszerben rejlik a kisebbségi nyelvek használatának fejlesztésére, még koránt sincs teljesen kihasználva. Ezen a téren a kulturális autonómia bizonyos mértékig továbbra is csak szimbolikus.

64. Nem történt meg a pályázati alapú finanszírozási rendszer revíziója. A magyar hatóságok szerint a finanszírozási rendszer nem teszi lehetővé a célzott támogatások nyújtását, amelyek megakadályozhatnák, hogy a juttatott pénzüsségeket az iskolák más célokra használják fel (például az iskolák működési költségeinek vagy az iskolaépületek felújítása költségeinek a fedezésére). A finanszírozási rendszer megváltoztatásához jogszabály-módosításokra lenne szükség, így például az önkormányzatokról szóló 1990. évi LV. törvény módosítására.

65. A kétnyelvű oktatást nemcsak a kisebbségi nyelvi oktatás alulfinanszírozottsága hátráltatja, hanem olyan szakképzett tanároknak a hiánya is, akik képesek kisebbségi nyelven tanítani. Következésképpen továbbra is az modell jellemző, hogy a kisebbségi nyelvet csak tantárgyként tanítják, nem pedig az, hogy kétnyelvű vagy anyanyelvi oktatás folya; a jelentés által vizsgált időszakban csak öt újabb iskolában kezdődött kétnyelvű oktatás (két-két horvát és szlovén, illetve egy német nyelvű iskolában). Továbbá még mindig elégtelen az ellátás a tantárgyak kisebbségi nyelven történő tanításához szükséges tankönyvekből – például a középiskolai történelemkönyvekből.

66. A Szakértői Bizottság által a helyszíni látogatás során kapott információk szerint sok szülő úgy érzi, hogy a kétnyelvű tanulás megterhelő és kontra produktív a gyermekeik fejlődése szempontjából. A Szakértői Bizottság szerint fokozott tudatosságnövelés szükséges a kétnyelvű oktatás értékeit és lehetőségeit illetően. Mérlegelni lehetne például annak a lehetőségeit, hogy azokon a településeken, ahol kisebbségi önkormányzatok működnek, az illetékes hatóságok információs csomagot adjanak az újszülött gyermekek szüleinek arról, hogy az adott kisebbségi nyelven milyen anyanyelvi vagy kétnyelvű oktatási lehetőségek állnak rendelkezésre.

A Szakértői Bizottság sürgeti a magyar hatóságokat, hogy
- javítsák a kisebbségi nyelveken történő oktatás pénzügyi helyzetét az oktatási rendszer minden szintjén
- biztosítsák a szükséges pénzügyi támogatását az anyanyelven oktató vagy kétnyelvű, és a kisebbségi önkormányzatok által átvett kétnyelvű iskoláknak
- gyorsítsák fel a tankönyvek kiadását kisebbségi nyelven történő oktatás céljára az oktatási rendszer minden szintjén
- szervezzék meg azon iskolák tanulóinak utaztatását,, amelyeket bezártak vagy összevontak
- aktívan népszerűsítsék a kisebbségi nyelvek oktatását a szülők és a tanulók között.

1. pont

Az oktatásügyet illetően a Felek azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és anélkül, hogy az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek oktatása hátrányt szenvedne, vállalják, hogy

- a.i. elérhetővé teszik az iskola-előkészítő oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy
- a.ii. elérhetővé teszik az iskola-előkészítő oktatás lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy
- a.iii. a fenti i. és ii. szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulóakra alkalmazzák, akiknek családja ezt kívánja, és létszáma elegendőnek minősül, vagy
- a.iv. amennyiben a közhivataloknak nincs közvetlen hatáskörük az iskola-előkészítő oktatás tekintetében, elősegítik és/vagy bátorítják a fenti i. és iii. szerinti intézkedések alkalmazását;

67. A harmadik megfigyelési ciklusban a Szakértői Bizottság azt állapította meg, hogy a fenti vállalás minden nyelvre részlegesen teljesült. „Sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy aktívan segítsék elő az anyanyelvi óvodák alapítását, különösen horvát, német és szlovák nyelven.”

68. A negyedik időszaki jelentés szerint a **horvát** anyanyelvi óvodákba járó gyermekek száma jelentéktelen mértékben nőtt (hét fővel), míg a kétnyelvű óvodákba járó gyermekek száma 275-tel csökkent. Tehát nem történt meg az előző értékelő jelentésben ajánlott eltolódás az anyanyelvi oktatás irányába, miközben az iskola előtti horvát oktatás általános helyzete kedvezőtlenebbé vált.

69. A **német** anyanyelvi óvodákba járó gyermekek száma 178-ról 455-re nőtt, ezzel részben megvalósul a Szakértői Bizottságnak az előző értékelő jelentésben tett ajánlása. A kétnyelvű óvodákba járó gyermekek száma azonban 37-tel csökkent, és összességében megmaradt aránylag alacsonynak.

70. A **román** anyanyelvi óvodákba járó gyermekek száma enyhén csökkent (tizenegy fővel), míg a kétnyelvű óvodákba járó gyermekek száma 62-vel nőtt. Tehát az iskola előtti román nyelvű nevelés általános helyzete enyhén javult.

71. A **szerb** anyanyelvi óvodákba járó gyermekek száma jelentősen, 40 százalékkal csökkent, míg a kétnyelvű óvodákba beíratott gyermekek száma 39-cel csökkent. Tehát az iskolára felkészítő szerb nyelvű nevelés általános helyzete jelentősen romlott.

72. A **szlovák** anyanyelvi óvodákba járó gyermekek száma jelentéktelen mértékben nőtt (négy fővel), míg a kétnyelvű óvodákba beíratott gyermekek száma jelentősen, 502 fővel csökkent. Tehát nem történt meg olyan eltolódás az anyanyelvi nevelés felé, amelyet az előző kiértékelő jelentés ajánlott, miközben az iskola előtti szlovák nevelés általános helyzete romlott.

73. Nincs olyan óvoda, amely anyanyelvi nevelés nyújtana **szlovén** nyelven. A harmadik monitorozási időszakhoz képest kis mértékben (öt fővel) több gyermek jár a kétnyelvű óvodákba. Tehát az iskola előtti szlovén nevelés általános helyzete leginkább változatlan maradt.

74. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. Nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy aktívan szorgalmazzák további anyanyelvi óvodák létesítését, és vessenek gátat a horvát, a szerb és a szlovák iskola előtti nevelésben mutatkozó negatív folyamatoknak.

- b.i. elérhetővé teszik az általános iskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- b.ii. elérhetővé teszik az általános iskola lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- b.iii. biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása az általános iskolai tanrend integráns részét képezze, vagy*
- b. iv. fenti i.-iii. szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akiknek családjá ezt kívánja, és létszáma elegendőnek minősül;*

75. A harmadik megfigyelési ciklusban a Szakértői Bizottság azt állapította meg, hogy a fenti vállalás minden nyelvre részlegesen teljesült. A Szakértői Bizottság „sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy aktívan segítsék elő további kétnyelvű és anyanyelvi általános iskolák létrehozását, az egyes kisebbségi nyelvek helyzetének megfelelően”

76. A negyedik időszaki jelentés szerint bezárták az egyetlen **horvát** anyanyelvi általános iskolát. A kétnyelvű általános iskolákba járó tanulók száma azonban 40 százalékkal emelkedett. Továbbá a horvát nyelvet tantárgyként tanító iskolákba járó tanulók száma megnőtt. A horvátul beszélők számának ismeretében a horvát nyelv hiánya az anyanyelvi oktatásból sajnálatos ugyan, de összességében növekszik az érdeklődés a horvát nyelvű általános iskolai oktatás iránt.

77. A **német** anyanyelvi oktatásban részt vevő tanulók száma 37-tel csökkent. A kétnyelvű oktatásban részt vevők számának három százalékos csökkenéséről érkezett jelentés. A német nyelvet tantárgyként tanító általános iskolákba járó tanulók száma azonban növekedett (0,7 százalékkal). Tehát erősödött az a trend, hogy a német nyelvet tantárgyként tanítják kétnyelvű vagy anyanyelvi oktatás helyett, ami ellentétes a Miniszteri Bizottságnak, illetve a Szakértői Bizottságnak az előző monitorozási időszakokban tett ajánlásaival.

78. Továbbra sincs olyan iskola, amely **román** anyanyelvi oktatást nyújtana. A kétnyelvű iskolákba beíratott tanulók száma enyhén növekedett. A román nyelvet tantárgyként tanító iskolákba tizenkét

százalékkal kevesebb tanuló jár. Összességében a román általános iskolai oktatás változatlanul mutatkozik.

79. Nem történt jelentős változás a **szerb** nyelv tekintetében. A szerb anyanyelvi és kétnyelvű oktatásban részt vevő tanulók száma gyakorlatilag változatlan maradt. A szerb nyelvet tantárgyként tanító általános iskolákban a tanulók száma 19-cel csökkent.

80. Az előző felülvizsgálati időszakhoz képest kicsivel több tanuló vesz részt **szlovák** anyanyelvi és kétnyelvű oktatásban. A szlovák nyelvet tanító általános iskolákba járó tanulók száma azonban 215-tel csökkent. Összességében a szlovák általános iskolai oktatás változatlanul mutatkozik.

81. A **szlovén** nyelvi oktatás terén két általános iskola tért át a nyelvtanításról a kétnyelvű oktatásra. A Szakértői Bizottság örömmel veszi ezeket a lépéseket, amelyek teljesítik a harmadik értékelő jelentésében tett ajánlását.

82. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy aktívan segítsék elő további kétnyelvű általános iskolák létrehozását.

- c.i. elérhetővé teszik a középiskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- c.ii. elérhetővé teszik a középiskola lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- c.iii. biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása a középiskolai tanrend integráns részét képezze, vagy*
- c. iv. a fenti i.-iii. szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akik kívánják, vagy adott esetben, akiknek családja kívánja, és létszáma elegendőnek minősül*

83. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. „A Szakértői Bizottság „sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy aktívan segítsék elő további kétnyelvű és anyanyelvi középiskolák létrehozását, az egyes kisebbségi nyelvek helyzetének megfelelően””

84. A negyedik időszaki jelentés szerint nem történt jelentős változás a **horvát** nyelv tekintetében.

85. Nincs **német** anyanyelvi középiskola. Nem történt változás a német nyelvet tantárgyként tanító kétnyelvű középiskolák és gimnáziumok terén.

86. Az egyetlen **román** gimnáziumba járó tanulók száma enyhén emelkedett.

87. Szintén enyhén emelkedett a **szerb** gimnáziumba járó tanulók száma.

88. Nem történt jelentős változás a **szlovák** nyelv tekintetében.

89. A szlovén **nyelvet** gimnáziumban tanuló diákok száma enyhén emelkedett.

90. A Szakértői Bizottság megjegyzi, hogy az általános helyzet nem változott, bár egyes nyelvek tekintetében enyhe javulás történt, illetve hogy az anyanyelvi és kétnyelvű középiskolákba beiratkozott tanulók összlétszáma továbbra is elégtelen. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy aktívan segítsék elő további kétnyelvű középiskolák létrehozását.

- d.i. elérhetővé teszik a szakközépiskolai és szakmunkásképzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- d.ii. elérhetővé teszik a szakközépiskolai és szakmunkásképzés lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy*
- d.iii. biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása a szakközépiskolai és szakmunkásképzési tanrend integráns részét képezze, vagy*

d. iv. a fenti i.-iii. szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akik kívánják, vagy adott esetben, akiknek családja kívánja, és létszáma elegendőnek minősül.

91. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősítette a német a szlovák és a horvát nyelv esetében, míg a román, szerb és szlovén nyelvnél azt állapította meg, hogy a vállalás nem teljesült. „A Szakértői Bizottság sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy teremtsék meg / növeljék annak a lehetőségét, hogy a műszaki és szakképzésben a III. részben védett nyelveket is a tanterv szerves részeként lehessen tanulni, az egyes nyelvek helyzetével összhangban”

92. A negyedik időszaki jelentés szerint nem történt jelentős változás a **horvát** nyelven történő oktatás tekintetében a *szakközépiskolákban*. Ugyanakkor csökkent az egyetlen olyan *szakközépiskolába* járó tanulók száma csökkent, ahol a horvát nyelvet tantárgyként tanítják.

93. Az egyetlen **német** kétnyelvű *szakközépiskolába* járó tanulók száma csökkent, ugyanakkor több tanuló jár olyan *szakközépiskolákba*, amelyek a német nyelvet tantárgyként tanítják. Továbbá kevesebb tanuló iratkozott be olyan *szakmunkásképző* iskolákba, amelyek a német nyelvet tantárgyként tanítják.

94. Nem történt jelentős változás a **szlovák** nyelv tekintetében.

95. Nincs szakközépiskolai oktatás **román, szerb és szlovén** nyelven.

96. Általánosságban a szakképzési kínálat a nyelvi csoportok létszámának tükrében továbbra is elégtelen és aszimmetrikus. A legtöbb olyan tanuló, aki korábban kétnyelvű vagy anyanyelvi iskolába járt, a szakképzés szintjén már nem tudja folytatni tanulmányait. A Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősíti a német a szlovák és a horvát nyelv esetében, míg a román, szerb és szlovén nyelvnél azt állapította meg, hogy a vállalás nem teljesült.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti, a magyar hatóságokat, hogy teremtsék meg / növeljék annak a lehetőségét, hogy a műszaki és szakképzésben a III. részben védett nyelveket is a tanterv szerves részeként lehessen tanulni.

f.i. *intézkednek, hogy a felnőttoktatásnak és továbbképzésnek legyenek olyan tanfolyamai, melyek elsősorban vagy teljesen a regionális vagy kisebbségi nyelveken valósulnak meg, vagy*

f.ii. *e nyelveket a felnőttoktatás és a továbbképzés tárgyaiként javasolják, vagy*

f.iii. *amennyiben a közhatóságoknak nincs közvetlen hatáskörük a felnőttoktatásban, úgy előnyben részesítik és/vagy bátorítják e nyelvek használatát a felnőttoktatásban és továbbképzésben;*

97. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősítette a horvát, a német, a román és a szlovák nyelvek esetében, míg a szerb és a szlovén nyelv esetében azt állapította meg, hogy a vállalás nem teljesült. A Szakértői Bizottság arra bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy alakítsanak ki és finanszírozzanak egy megfelelő továbbképzési illetve felnőttképzési keretrendszert a kisebbségi nyelveken, és aktívan népszerűsítsék ezt az oktatási formát”

98. Nem történt változás. Nincs átfogó, széles körben hozzáférhető továbbképzés illetve felnőttoktatás a kisebbségi nyelveken. Ahogyan az előző megfigyelési időszakokban is, egyes kisebbségi önkormányzatok maguk szerveznek nyelvtanfolyamokat. A Szakértői Bizottság hangsúlyozza a továbbképzés és felnőttoktatás fontosságát az anyanyelv újratanulása terén.

99. A Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősítette a horvát, a német, a román és a szlovák nyelvek esetében, míg a szerb és a szlovén nyelv esetében azt állapította meg, hogy a vállalás nem teljesült.

A Szakértői Bizottság arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy alakítsanak ki és finanszírozzanak egy megfelelő továbbképzési illetve szakképzési keretrendszert a kisebbségi nyelvek oktatására, és aktívan népszerűsítsék ezt az oktatási formát.

- g. *intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy biztosítsák annak a történelemnek és kultúrának az oktatását, amelyet a regionális vagy kisebbségi nyelvek hordoznak;*

100. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették. Ugyanakkor arra bátorította a magyar hatóságokat, hogy adjanak bővebb tájékoztatást arról, milyen szintű a kisebbségi nyelvek által tükrözött kultúra tudatosulása.

101. Nem kaptunk erre vonatkozó tájékoztatást.

102. A Szakértői Bizottság információkat kér a magyar hatóságoktól, kifejezetten arról, hogy az oktatás főáramlatában, azaz a kisebbségi nyelveket nem beszélők oktatásában mit tanítanak a kisebbségi nyelvek által tükrözött kultúráról és történelemről.

- h. *biztosítják az oktatók részére a Fél által az a-g. bekezdések közül elfogadottak megvalósításához szükséges alap- és továbbképzést;*

103. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. A Szakértői Bizottság kérte a magyar hatóságokat, fejték ki, hány tanárt képeztek, és közülük hányan helyezkedtek el a szakterületükön, valamint nyomatékosan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy tegyenek határozott lépéseket azon tanárok számának növelése érdekében, akik szaktárgyukat kisebbségi nyelven is képesek oktatni” Ezen túlmenően, a Miniszteri Bizottság azt javasolja Magyarországnak, hogy „növeljék azoknak a tanároknak a számát, akik a szaktárgyukat [kisebbségi] nyelveken is képesek oktatni” annak érdekében, hogy szélesebb körben is megvalósulhasson a kétnyelvű vagy anyanyelvű oktatás.

104. A negyedik időszaki jelentés szerint a tanárképzési rendszer nem változott. Az általános tantárgyakat kisebbségi nyelven tanító tanárok szaknyelvi ismereteinek fejlesztése érdekében a magyar kormány folytatja a szaknyelvi továbbképzések támogatását. Ezeket a képzéseket a kisebbségi nyelvi tanszékekkel rendelkező felsőfokú oktatási intézmények, illetve az országos kisebbségi önkormányzatok szervezik. A képzés során a résztvevők 40 órára ellátogatnak a nyelvi anyaország valamelyik oktatási intézményébe, és legalább 40 órás elméleti oktatáson is részt vesznek. 2006-ban három, 2007-ben két szaknyelvi továbbképzésre benyújtott pályázat nyert el támogatást. A kisebbségnyelv-használók képviselői arról tájékoztatták a Szakértői Bizottságot a helyszíni látogatások alkalmával, hogy a tanárképzés mennyisége és minősége továbbra is elégtelen ahhoz, hogy megvalósulhassanak a 8. cikk szerinti rendelkezések. Különösen, szinte alig képeznek olyan tanárokat, akik aztán képesek lennének tantárgyakat kisebbségi nyelven tanítani (pl. természettudományi vagy történelemtanárok). Ugyanakkor csökken az anyaországból érkező vendégtanárok száma. A Szakértői Bizottság megjegyzi, hogy az alulfinanszírozottság mellett továbbra is a tanárhiány képezi a kétnyelvű oktatás biztosításának strukturálisan legjelentősebb szűk keresztmetszetét.

105. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy tegyenek határozott lépéseket azon tanárok számának növelése érdekében, akik szaktárgyukat kisebbségi nyelven is képesek oktatni.

- i. *létrehoznak felügyelő szerve(ke)t a regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatásának megteremtésében és fejlesztésében tett intézkedések és elért előrehaladás figyelemmel kísérése és a kérdésekről nyilvánosságra hozandó időszaki jelentések elkészítése céljából.*

106. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást nem teljesítették. A Szakértői Bizottság sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy alakítsanak ki egy olyan mechanizmust, amelynek kizárólagos funkciója a megtett intézkedések és az elért haladás figyelemmel kísérése a III. részbeli nyelvek tanítása terén, és időszaki jelentések készítése” Ezen túlmenően a Miniszteri Bizottság azt javasolta Magyarországnak számára, hogy „**hozzák létre azt a megfigyelési mechanizmust, amelyet Charta 8. cikk 1(i) pontja előír.**”

107. A negyedik időszaki jelentés megállapítja, hogy a kisebbségi önkormányzatoknak a kisebbségi oktatást érintő minden témában fennálló véleményezési joga, valamint az ilyen oktatás tartalmával

kapcsolatos egyetértési joga megfelel ezen előírás céljainak. Az országos kisebbségi önkormányzatok képviselői azonban felhívták a Szakértői Bizottság figyelmét, hogy az egyetértési jog elégtelennek bizonyult a számos kisebbségi óvoda és általános iskola bezárásával vagy összevonásával szemben. A Szakértői Bizottság mindenképpen meg kívánja erősíteni,³ hogy ennek a vállalásnak a végrehajtásához a hatóságoknak létre kell hozniuk egy olyan testületet, amelynek a feladata a kisebbségi nyelvek oktatásának vizsgálata. A gyakorlatban lehetséges, hogy egy meglévő testület figyelemmel kísérje a meghozott intézkedéseket és az elért haladást a kisebbségi nyelvű oktatásban, illetve hogy időszaki jelentéseket készítsen és tegyen közzé minderről.

108. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást nem teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy alakítsanak ki egy olyan mechanizmust, amely a megtett intézkedések és az elért haladás figyelemmel kísérését szolgálja a III. részbeli nyelvek tanítása terén, és időszaki jelentések készítéséről.

9. cikk - Igazságszolgáltatás

Általános kérdések

Földrajzi alkalmazási kör / szervezeti intézkedések

109. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy a Magyarország teljes területére vonatkozó, a meglévő nyelvi jogok minimalizálása nélkül határozzák meg azokat a bírósági körzeteket, ahol a kisebbségi nyelvet használó lakosok száma indokoltá teszi olyan szervezeti intézkedések meghozatalát, amelyek célja a Charta 9. cikkében foglalt kötelezettségek teljesítése. Ezen túlmenően a Miniszteri Bizottság azt javasolta Magyarország számára, hogy **„határozzák meg azokat a bírósági kerületeket, ahol intézkedéseket kell tenni a Charta 9. cikk szerinti kötelezettségek alapján”**

110. A negyedik időszaki jelentés szerint a magyar hatóságok levelet küldtek az országos kisebbségi önkormányzatoknak, amelyben kérték, hogy határozzák meg azokat a bírósági körzeteket, amelyekben az adott kisebbséghez tartozók tradicionálisan elegendő számban élnek. Továbbá közvetlen konzultációkra kerül sor a körzetek meghatározása érdekében. A Szakértői Bizottság úgy véli, hogy a helyi kisebbségi önkormányzat jelenléte lehet az alapja Magyarország azon kötelezettségének, hogy ténylegesen végrehajtsa a Charta 9. cikkelyéből fakadó kötelezettségeit, mivel azok az önkormányzatok, ahol aktívan működik a helyi kisebbségi önkormányzat, kérésre kötelesek a közleményeket és a formanyomtatványokat kisebbsége nyelvre is lefordítani.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy a Magyarország teljes területére vonatkozó, meglévő nyelvi jogok minimalizálása nélkül határozzák meg azokat az bírósági körzeteket, ahol a kisebbségi nyelvet használó lakosok száma indokoltá teszi olyan szervezeti intézkedések meghozatalát, amelyek célja a Charta 9. cikkében foglalt kötelezettségek teljesítése.

Tájékoztatási és ösztönző intézkedések

111. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság emellett „határozottan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy aktívan tájékoztassák a polgárokat arról a lehetőségről, hogy a kisebbségi nyelvet használhatják a bíróságon.”

112. A negyedik időszaki jelentés szerint ezen a területen semmiféle fejlődés nem volt. Az anyanyelv használatának jogáról magyarázat a bíróságok weboldalán olvasható (www.birosag.hu). A bíróság csak akkor nyújt átfogó tájékoztatást a kisebbségi nyelv használatának jogáról, ha nyilvánvalóvá válik számára, hogy valamelyik fél nem rendelkezik megfelelő magyar nyelvtudással. A Szakértői Bizottság azonban ismételten hangsúlyozza, hogy a 9. cikk biztosítja a kisebbségi nyelv használatának jogát az igazságügyi hatóságok előtt olyankor is, ha az érintett személy beszél magyarul is. Ez azt a kötelezettséget rója a hatóságokra, hogy biztosítsák, hogy a kisebbségi nyelvek beszélői tudatában

³ Lásd A Szakértői Bizottság 1. jelentése a Charta alkalmazásáról az Egyesült Királyságban (ECRML(2004)1), 131. Cikk

legyenek ennek a jognak. A Szakértői Bizottság úgy véli, hogy az igazságszolgáltatásban dolgozóknak az a feladatuk, hogy általánosságban megadják a megfelelő tájékoztatást, ezen felül pedig bátorítsák a kisebbségi nyelvek használatát két- vagy többnyelvű táblákkal és jelzésekkel a bírósági épületeken/ben, két- vagy többnyelvű nyilvános közleményekkel és bírósági formanyomtatványokkal.

A Szakértői Bizottság arra bátorította és sürgette a magyar hatóságokat, hogy tegyék meg a fent említett intézkedéseket a három megelőző felülvizsgálati ciklusban. Ugyanakkor a Szakértői Bizottság mély aggodalommal állapítja meg, hogy a magyar hatóságok ezt az ajánlást nem valósították meg a gyakorlatban, ezért ez a vállalás csak formálisan teljesült. A Szakértői Bizottság ezért ismét nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy aktívan tájékoztassák az állampolgárokat arról a lehetőségről, hogy a bíróságon használhatják a kisebbségi nyelveket.

1. pont

Az olyan igazságszolgáltatási kerületekben, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedések megtételét indokolja, a Felek e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és azzal a feltétellel, hogy a jelen bekezdés által nyújtott lehetőségek kihasználását nem minősíti a bíróság az igazságszolgáltatás rendszerét akadályozónak, vállalják, hogy

Büntetőeljárásokban

a. ...

ii. *garantálják a vádlott jogát, hogy saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja.*

113. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és sürgette a magyar hatóságokat, hogy tegyenek megfelelő gyakorlati intézkedéseket annak érdekében, hogy a vállalást a gyakorlatban is megvalósuljon.

114. A negyedik időszaki jelentés megállapítja, hogy a 2006. évi CXXIII. törvény 8. és 17. cikke biztosítja valamely kisebbségi nyelv használatát, illetve tolmács alkalmazását a kommunikációban a bűnügyi eljárások folyamán. A jelentés által vizsgált időszakban három olyan ügy volt folyamatban, ahol tolmácsolást vetek igénybe az Állam költségén (egy-egy **horvát, német és román**). Tisztázatlan azonban, hogy ezekben az ügyekben az érintettek magyar állampolgárok voltak-e.

115. Összességében a Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették.

a. iv. *az igazságszolgáltatási eljáráshoz kapcsolódó okmányokat kérelemre a regionális vagy kisebbségi nyelveken is kiállítják.*

116. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették. Arra bátorította a magyar hatóságokat, hogy adjanak bővebb tájékoztatást a gyakorlati végrehajtásról.

117. A negyedik időszaki jelentés nem tartalmazza a kért információkat.

118. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették. Arra kéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak tájékoztatást, hogy ezt a vállalást miként ültették át a gyakorlatba.

Polgári jogi eljárások

- b.ii.** *megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentsen.*

119. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást teljesítettnek minősíti a szlovák és a szlovén nyelv esetében, míg a horvát, német, román és szerb nyelvnél azt állapította meg, hogy a vállalás formálisan teljesült. Arra ösztönözte a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak példákat arra, hogy ezt a vállalást miként ültették át a gyakorlatba.

120. A negyedik időszaki jelentés szerint egy ⁴ olyan eset volt, amikor polgári jogi eljárásban használták a **szerb** nyelvet. Tisztázatlan azonban, hogy ebben az ügyben az érintett magyar állampolgár volt-e.

121. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették.

- b.iii.** *megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelven készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását.*

122. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és felkérte a magyar hatóságokat, hogy adjanak bővebb tájékoztatást a konkrét végrehajtásról.

123. A negyedik időszaki jelentés szerint több bíróság rendelkezik tolmácsolási és fordítói rendszerrel, és pénzügyi források is rendelkezésükre állnak ezek működtetésére. Azonban nincs információ arról, hogy ez a gyakorlatban hogyan működik.

124. A Szakértői Bizottság úgy ítéli meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és felkéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak bővebb tájékoztatást a konkrét végrehajtásról.

A közigazgatási ügyekben illetékes igazságszolgáltatási szervek előtti eljárásokban:

- c. ii.** *megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie az igazságszolgáltatási szerv előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentene.*

125. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és kérte a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak meg példákat a konkrét végrehajtásra.

126. A negyedik időszaki jelentés szerint ezt a rendelkezést a gyakorlatban nem hajtották végre.

127. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették.

- c. iii.** *a közigazgatási ügyekben illetékes igazságszolgáltatási szervek előtti eljárásokban: megengedik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását.*

128. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak meg példákat a konkrét végrehajtásra.

129. A negyedik időszaki jelentés nem tartalmaz ilyen információkat.

130. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették. Kéri magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak példákat a konkrét végrehajtásra.

⁴ Volt egy ilyen eset a lengyel nyelvvel kapcsolatban is, amely a II.r Rész védelme alá tartozik.

10. cikk - Közigazgatási hatóságok és közszolgálati szervek

Általános kérdések

Földrajzi alkalmazási kör / szervezeti intézkedések

131. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy a Magyarország egész területére vonatkozó, meglévő nyelvi jogok minimalizálása nélkül jelölje ki azokat a helyi és regionális hatóságokat, amelyek területén a III. fejezet szerinti nyelveket képviselő helyi és megyei szintű kisebbségi önkormányzatok tevékenykednek, mint olyan hatóságokat, amelyek kötelesek megtenni a megfelelő szervezeti intézkedéseket a 10. cikk szerinti kötelezettségek teljesítésére. Ezen túlmenően a Miniszteri Bizottság azt javasolta Magyarországnak számára, hogy „**tegyenek lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy az érintett helyi és regionális hatóságok (amelyek meghatározására felkérték a magyar hatóságokat a Miniszteri Bizottság korábbi ajánlása alapján) végrehajtsák azokat a kötelezettségeket, amelyeket a Charta 10. cikke ír elő.**”

132. Az illetékes regionális és helyi szervek felmérése érdekében a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikai államtitkársága levelet küldött a Charta III. része szerinti nyelveket képviselő országos kisebbségi önkormányzatoknak, kérve, hogy jelöljék meg, hogy a kisebbségeik tradicionálisan mely régiókban és megyékben vannak jelen megfelelő lélekszámban. Továbbá egy, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa és az országos kisebbségi önkormányzatok részvételével működő Munkacsoport is meg fogja határozni azokat a történelmileg kialakult kisebbségi települési körzeteket.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy a Magyarország egész területére vonatkozó, meglévő nyelvi jogok minimalizálása nélkül jelölje ki azokat a helyi és regionális hatóságokat, amelyek területén a III. fejezet szerinti nyelveket képviselő helyi és megyei szintű kisebbségi önkormányzatok tevékenykednek, mint olyan hatóságokat, amelyek kötelesek megtenni a megfelelő szervezeti intézkedéseket a 10. cikk szerinti kötelezettségek teljesítésére.

Tájékoztatási és ösztönző intézkedések

133. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság arra is „határozottan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy aktívan tájékoztassák a polgárokat arról a lehetőségről, hogy a kisebbségi nyelvet használhatják a közigazgatási hatóságok előtt is”

134. A negyedik időszaki jelentés szerint a magyar hatóságok aktívan tájékoztatták a nemzeti kisebbségeket a nyelvi jogaikról, például a kisebbségi és a többségi sajtón, illetve helyi és regionális tájékoztató találkozókon keresztül. Mindazonáltal a Szakértői Bizottság úgy véli, hogy szisztematikusabb és alaposabb megközelítésre van szükség.

1. pont

Az állam azon közigazgatási kerületein, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek a nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

a ...

- v *gondoskodnak arról, hogy a közigazgatási hatóságok a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják;*

135. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és arra kérte a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak bővebb tájékoztatást arról, hogy ezt a vállalást miként ültették át a gyakorlatba.

136. A negyedik időszaki jelentésben szereplő gyakorlati példák a helyi közigazgatási hatóságokra vonatkoznak, míg ez a vállalás az központi igazgatási helyi szerveit érinti.

137. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást formálisan teljesítették. Kéri magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak további a konkrét végrehajtásról.

- c megengedik, hogy a közigazgatási hatóságok dokumentumokat regionális vagy kisebbségi nyelven készítsenek.*

138. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság megállapítja, hogy ez a vállalás formálisan teljesült, és „arra bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy aktívabban népszerűsítsék a hivatalos okmányok kisebbségi nyelven történő elkészítését az illetékes közigazgatási hatóságok felé, pl. minisztériumi rendeletekkel, körlevelekkel.” Emellett a Szakértői Bizottság felhívja a hatóságokat, tegyék meg észrevételeiket a kisebbségi önkormányzatok azon panaszai miatt, amely szerint kötelesek ülései a jegyzőkönyvét magyar nyelvre lefordítani, még akkor is ha azokat saját kisebbségi nyelvükön tartották meg.

139. A negyedik időszaki jelentésben szereplő gyakorlati példák a helyi közigazgatási hatóságokra vonatkoznak, míg ez a vállalás a központi igazgatás helyi szerveit érinti. Láthatóan nem történtek határozott intézkedések a közigazgatási hatóságok ösztönzésében arra, hogy a hivatalos dokumentumaikat kisebbségi nyelveken is elkészítsék.

140. A Szakértői Bizottság megállapítja, hogy ez a vállalás formálisan teljesült, és arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy aktívabban népszerűsítsék a hivatalos okmányok kisebbségi nyelven történő elkészítését az illetékes hatóságok szervek felé, pl. minisztériumi rendeletekkel, körlevelekkel.

2. pont

Azon helyi és regionális hatóságokat illetően, a melyek területén a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek vállalják, hogy megengedik és/vagy bátorítják:

...

- b. a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak azt a lehetőséget, hogy szóbeli vagy írásbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be;*

141. Az előző megfigyelési ciklusok során a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették. Ugyanakkor az alább megjelölt gyakorlati információk fényében a Szakértői Bizottság úgy döntött, hogy ezt a teljesítést újraértékeli.

142. A negyedik időszaki jelentés szerint azokon a településeken, ahol a Charta III. része szerinti nyelveket használják, a helyhatóságoknál nagyon sok esetben van olyan tisztségviselő, aki beszél az illető kisebbségi nyelvet. Ami a gyakorlatot illeti, a **szlovén** nyelvet bizonyos eljárások során használják. Ettől eltekintve azonban semmi jel nem mutat arra, hogy ezt a rendelkezést a gyakorlatban következetesen és rendszeresen alkalmazzák. Arról sincsenek információk hogy, az alapvető államigazgatási formanyomtatványokat milyen mértékben tették elérhetővé kisebbségi nyelveken.

143. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást formálisan teljesítették.

- e. hogy a regionális testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;*

144. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették.

145. A negyedik felülvizsgálati ciklusban a kisebbségi nyelvek használata a regionális közgyűlésekben jogilag lehetséges volt, de a gyakorlatban továbbra sem fordult elő.

146. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást formálisan teljesítették.

- f. *hogy a helyi testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;*

147. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették, és arra bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy támogassák a kisebbségi nyelvek szóbeli és írásos használatát a helyi önkormányzatokban, a testületi ülések nyelveként.

148. A negyedik időszaki jelentés nem említi gyakorlati példákat arról, hogy az *önkormányzati* képviselő-testületek ülései során munkanyelvként használták volna a kisebbségi nyelveket.

149. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást formálisan teljesítették. Arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy támogassák a kisebbségi nyelvek szóbeli és írásos használatát a helyi önkormányzatokban, a testületi ülések nyelveként.

- g *a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva.*

150. A harmadik értékelő jelentésben Szakértői Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezt a vállalást csak formálisan teljesítették. „Arra sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy az érintett önkormányzatok körében támogassák azt a törekvést, amely szerint minden földrajzi névnek legyen hivatalosan elfogadott kisebbségi nyelvű neve az adott kisebbségi nyelven (akár több nyelven is), továbbá pénzügyileg is támogassák ezeknek a használatát a magyar nyelvű hivatalos nevekkel együtt”

151. A negyedik időszaki jelentés szerint a magyar hatóságok 20 millió Ft-ot biztosítottak kétnyelvű utcanev-táblákra, helynévtáblákra és egyéb jelzésekre, főleg a **szlovén** nyelvű településeken. A Szakértői Bizottság üdvözi ezt a pénzügyi ösztönzést. Általánosságban azonban az érintett települések (vagyis ahol helyi kisebbségi önkormányzat működik) viszonylag kis hányada állapított meg kisebbségi nyelvű hivatalos helységneveket. Továbbá a kisebbségi nyelvű helységnevé általában a település kezdetét jelző táblákra, valamint néhány – kevés esetben minden – középület feliratára korlátozódik. A települések kijáratai, az utca névtáblák, az út jelzőtáblák és a közúti jelzések csak magyar feliratozásúak. A magyar hatóságok a helyszíni látogatás során megállapították, hogy a hivatalos helymegnevezések kisebbségi nyelvű feliratozását nem kísérik figyelemmel. A Szakértői Bizottság úgy véli, hogy egy hatóságot – például a közút- és közlekedésfelügyeleti hatóságot – kell kijelölni erre a figyelemmel kíséresi feladatra.

152. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. Nyomatékosan arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy az érintett önkormányzatok körében támogassák azt a törekvést, amely szerint minden földrajzi névnek legyen hivatalosan *elfogadott* kisebbségi nyelvű neve az adott kisebbségi nyelven (akár több nyelven is), továbbá pénzügyileg is támogassák ezeknek a *használatát* a magyar nyelvű hivatalos nevekkel együtt.

3. pont

A közigazgatási hatóságok vagy az ő nevükben tevékenykedő más személyek által működtetett közszolgálati szervezetek illetően a Szerződő Felek a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogyan az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

...

- c *megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak, hogy kérelmet ezeken a nyelveken terjesszenek elő.*

153. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást nem teljesítették. „A Szakértői Bizottság sürgeti (sürgette), hogy a magyar hatóságok biztosítsák az emberek számára azt a lehetőséget, hogy megkereséseiket kisebbségi nyelven is beanyújthassák a közszolgáltatást ellátókhöz”

154. A helyzet nem változott. Még mindig nincs olyan törvényi, vagy más keretrendszer, amely kifejezetten lehetővé tenné a kisebbségi nyelvek használatát akkor, amikor ilyen nyelven intéznek

megkereséseket a közszolgáltatási szervekhez. A fentiek mellett az sem világos, hogy a gyakorlatba milyen mértékben mentek át a rendelkezések.

155. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást nem teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti, hogy a magyar hatóságok biztosítsák a kisebbségi nyelvhasználók számára azt a lehetőséget, hogy megkereséseiket a gyakorlatban is kisebbségi nyelven benyújthassák a közszolgáltatás ellátókhöz.

4. pont

Az 1., a 2. és a 3. bekezdések közül általuk elfogadott rendelkezések végrehajtására tekintettel a Felek vállalják, hogy az alábbi intézkedések közül egyet vagy többet meghoznak:

a az esetleges szükséges fordítás vagy tolmácsolás;

156. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősítette a német és a szlovák nyelv esetében, míg a horvát, román, szlovén és szerb nyelvnél azt állapítja meg, hogy a vállalat részben teljesült regionális és helyi szinten. A Szakértői Bizottság azt kérte, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak bővebb tájékoztatást a konkrét végrehajtásról.

157. A negyedik időszaki jelentés nem említ gyakorlati példákat fordításról vagy tolmácsolásról a fent említett nyelvek egyikén sem.

158. A Szakértői Bizottság felkéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak bővebb tájékoztatást a konkrét végrehajtásról.

c azoknak az igényeknek a lehetséges mértékű kielégítése, melyek arra irányulnak, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein a regionális vagy kisebbségi nyelvet ismerő köztisztviselőket nevezzenek ki.

159. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást részben teljesítettnek minősítette a német és a szlovák nyelv esetében, míg a horvát, román, szlovén és szerb nyelvnél azt állapítja meg, hogy a vállalat formálisan teljesült az állami, regionális és helyi szinten.

160. A rendelkezésre álló információk szerint számos központi, regionális és helyi szintű hatóság foglalkoztat a Charta III. része szerinti – így horvát, román, szerb vagy szlovén – nyelvet beszélő tisztségviselőket.

161. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették.

11. Cikk – Média

1. pont

A regionális vagy kisebbségi nyelvek használói számára, e nyelvek használatának területein, és e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy a közhivatalok közvetlen vagy közvetett módon hatáskörrel, hatósági jogkörrel vagy szereppel bírnak e területen, és tiszteletben tartva a tömegtájékoztatási eszközök függetlenségének és autonómiájának elveit, a Felek vállalják, hogy

a abban a mértékben, ahogy a rádió és televízió közszolgálatot lát el

...

iii biztosítják legalább egy-egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás és televíziós csatorna létesítését;

162. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették a televízióra, és nem teljesítették a rádióra vonatkozóan. „A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy jelöljenek ki megfelelő frekvenciát a kisebbségi nyelvű rádió adások sugárzására” A Szakértői Bizottság emellett „arra sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy a kisebbségi nyelvű televíziós programokat tegyék jobb időszávba illetve jobb nézettségű napokra, különösen pedig arra, hogy garantálják: az összes országos

program ismétlésére olyan időpontokban kerüljön sor, amikor az adott regionális vagy kisebbségi nyelvek beszélői ráérnek azokat megnézni.” Ezen túlmenően, a Miniszteri Bizottság azt ajánlotta a magyar hatóságoknak, hogy **„javítsák a kisebbségi nyelvi programok kínálatát a médiában, különösen megfelelő rádiófrekvenciák kiosztásával (...)”**

163. A negyedik időszaki jelentés szerint a Magyar Rádió 2006-ban jogosultságot kapott, hogy a kisebbségi nyelvű műsorok közvetítésére használt sugárzási frekvenciát egy további éven át használhassa. Ezeket a műsorokat 2007 februárja óta az MR4 nevű új kisebbségi adón közvetítik egy külön középhullámú frekvencián, amely Magyarország teljes területén fogható. Az MR4 napi két-két órnyi műsort közvetít horvát, német, román, szerb, szlovák és szlovén nyelven. A kisebbségi műsorokat napi 24 órában műholdon át is közvetítik, és ezek interneten is elérhetőek. A Szakértői Bizottság üdvözli a külön a kisebbségi nyelvű műsorok közvetítésére szolgáló rádióadó létesítését. Azonban a helyszíni látogatáson a Szakértői Bizottsághoz panaszok érkeztek az országos kisebbségi önkormányzatoktól arról, hogy a középhullámú frekvencián a sugárzás minősége gyenge. Például nincs mód a zenei adások sztereóban történő közvetítésére, és ez csökkenti a kisebbségi nyelvű műsorok vonzerejét.

164. A Magyar Televízió kisebbségi műsorainak sugárzási idejét (heti 26 perc) nem változtatták meg. A Szakértői Bizottságnak a „műsoradási időszak javításáról” szóló ajánlását illetően a magyar hatóságok az országos kisebbségi önkormányzatok, a közszolgálati média és az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) részvételével egy Kisebbségi Média Munkacsoportot állítottak fel. A munkacsoport kezdeményezte, hogy a kisebbségi nyelvű műsorok sugárzási idejének (munkanapokon 12.30-tól 13.30-ig) megváltoztatása érdekében vizsgálják felül a Magyar Televízió és az országos kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködési megállapodást. Ezek a megbeszélések még nem zárultak le. A Szakértői Bizottság arról kapott tájékoztatást az országos kisebbségi önkormányzatoktól, hogy azok délutáni (például 15 vagy 16 órai kezdetű) időszakot szeretnének a műsoraik közvetítésére, hogy így szélesebb és fiatalabb közönséghez juthassanak el. Továbbá több pénzügyi támogatásra és szakemberek létszámnövelésére lenne szükség a műsorok digitalizálásához, amely révén jelentősen javulna a műsorok elérhetősége. A Magyar Televízió a kisebbségi műsorok ismétlését az M2 csatornán közvetíti (munkanapokon, délelőtt), ez a csatorna azonban csak műholdról fogható. Megszűnt az a korábbi gyakorlat, hogy nem közvetítenek kisebbségi nyelvű műsorokat nemzeti ünnepeken és vallási ünnepnapokon. A Magyar Televízió kisebbségi műsorai 2006 óta az interneten is elérhetőek.

165. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették a rádiót, és részben teljesítették a televíziót illetően. Nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy javítsák a kisebbségi nyelveket sugárzott televíziós programok sugárzási idejét és műsorszórási időszakát.

b ...

*ii **bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelven készült rádióműsorok rendszeres sugárzását;***

166. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalást teljesítettnek minősítette a szlovén nyelv esetében, és részben teljesítettnek a horvát nyelvnél, a német, a román, a szerb és a szlovák nyelv esetében pedig azt állapította meg, hogy a vállalat nem teljesült. Arra „bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy segítsék elő a német, román, szerb és szlovák nyelvű műsorsugárzást magántulajdonú rádióállomásokon, és arra kéri őket, hogy következő időszaki jelentésükben részletezzék a Radio Monošter és a horvát nyelven sugárzó internetes rádió adásidejét (órák száma naponta / napszak), tartalmát és finanszírozását”

167. A negyedik időszaki jelentés szerint a „Horvátország Internet Rádió” működtetését közösen végzi az Országos Horvát Önkormányzat és a Croatica Publishers, és pénzügyi támogatást kap a magyar hatóságoktól. Heti négy órában közvetít műsort horvát nyelven.

168. A Radio Triplex **román és szerb** nyelven közvetít műsort. Nem áll rendelkezésre részletes információ a pontos közvetítési időről, a közvetítési időszakról, a tartalomról és a magyar hatóságok pontos szerepvállalásáról.

169. A Radio Monošter, amely a szlovén és az osztrák hatóságoktól is támogatást kap, új sugárzási frekvenciára került, amely lehetővé tette, hogy heti nyolc órában közvetítsen műsort **szlovén** nyelven.

170. Nincs jelzés arról, hogy magyar hatóságok bátorítanak és/vagy elősegítenék a **német és a szlovák** műsorsugárzást magán-rádióállomásokon.

171. A Szakértői Bizottság a ezt a vállalatot teljesítettnek minősíti a horvát, román, szerb és szlovén nyelvénél, míg a német és a szlovák nyelv esetében azt állapította meg, hogy a vállalat nem teljesült. Sürgeti a magyar hatóságokat, hogy segítsék elő a német és a szlovák műsorsugárzást magán-rádióállomásokon.

c ...

ii **bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült televízió-műsorok rendszeres sugárzását;**

172. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság a vállalatot részben teljesítettnek minősítette a horvát, a német, a román, a szlovák és a szlovén nyelvek esetében, míg a szerb nyelv esetében azt állapítja meg, hogy a vállalat nem teljesült. „Arra sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy bátorítsák és/vagy könnyítsék meg a kisebbségi nyelvhasználók hozzáférését a közösségi kábeltelevíziós hálózatokhoz illetve a helyi kábeltelevíziós adások vételét, valamint azon országok programjainak átvételét, ahol ezeket a nyelveket használják”

173. A Szakértői Bizottság nem kapott tájékoztatást arról, hogy bármilyen új fejlemény történt volna, ezért fenntartja korábbi megállapítását.

174. A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy bátorítsák és/vagy könnyítsék meg a kisebbségnyelv-használók hozzáférését a közösség kábeltelevíziós hálózatokhoz illetve a helyi kábeltelevíziós adások vételét, valamint azon országok programjainak átvételét, ahol ezeket a nyelveket használják.

e. i. **bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, regionális vagy kisebbségi nyelveket használó sajtóorgánium létesítését és/vagy fenntartását, vagy**

175. Az előző felülvizsgálati ciklusok során a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalatot teljesítették. A Szakértői Bizottság a helyszíni látogatás során azonban aggasztó jelentéseket kapott számos kisebbségi önkormányzattól arról, hogy kisebbségi nyelvű újságok pénzügyi támogatásának jelentős csökkentése miatt számos újság léte veszélybe került. A magyar hatóságok azonban arról tájékoztatták a Szakértői Bizottságot, hogy tárgyalások vannak folyamatban ezeknek a költségvetési problémáknak a megoldása érdekében. A Szakértői Bizottság arra bátorítja a magyar hatóságokat, hogy tartsák fenn a korábbi pénzügyi támogatást a kisebbségi nyelveken megjelenő újságok részére.

f. i. **ha jogszabály lehetővé teszi általában a tömegtájékoztatás pénzügyi támogatását, fedezik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök többletköltségeit, vagy**

176. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság vélemény szerint a vállalat teljesült a rádióban és a sajtóban, és részben teljesült a televíziós szektorban. Arra „bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy hozzanak létre állandó finanszírozási rendszert a kisebbségi nyelvű televíziós programokat illetően, és hogy élénksítsék az internettel kapcsolatos fontos kezdeményezéseiket”

177. A negyedik időszaki jelentésben megadott információk nem elég konkrétak ahhoz, hogy a Szakértői Bizottság a segítségükkel határozott megállapítást tehessen.

178. A Szakértői Bizottság úgy véli, az ezen vállalással kapcsolatos konkrét információk hiánya azt jelzi, hogy nincs átfogó mechanizmus, amelynek segítségével fedezni lehetne a kisebbségi nyelvű programok többletköltségeit. Arra sürgeti a magyar hatóságokat, hogy hozzanak létre egy állandó finanszírozási rendszert a kisebbségi nyelvű programokhoz.

g. **támogatják regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök számára újságíróknak és egyéb személyzetnek a képzését.**

179. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. „A Szakértői Bizottság arra sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy hozzanak létre és finanszírozzanak egy átfogó képzési rendszert olyan újságírók és más sajtómunkások számára, akik kisebbségi nyelveket használnak. Ezen túlmenően, a Miniszteri Bizottság azt ajánlotta a magyar hatóságoknak, hogy **„javítsák a kisebbségi nyelvi programok kínálatát a médiában, különösen azzal (...) hogy kidolgozzanak és finanszírozzanak egy átfogó programot kisebbségi nyelvet használó újságírók és más médiamunkások képzésére”**

180. A negyedik időszaki jelentés szerint a kisebbségek anyaországaival kötött kétoldalú megállapodásokkal lehet megkönnyíteni olyan újságírók képzését, akik a kisebbségi nyelveken dolgoznak. A Magyar Rádió olyan megállapodást kötött a Szlovák Rádióval, amely lehetővé teszi újságírók cseréjét. Hasonló megállapodások megkötését tervezi más szomszédos országok közszolgálati rádióival. Továbbá a Magyar Televízió foglalkoztatással egybekötött tanfolyamok indítását tervezi kisebbségi stúdiók szakembereinek képzésére. A Szakértői Bizottság számára azonban nem világos, hogy a jelentés szerinti időszak folyamán az érintett nyelvek szerint lebontva hány újságíró képzése történt. Továbbra sem mutatkozik egységes képzési rendszer a kisebbségi nyelveket használó újságírók számára.

181. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették.

A Szakértői Bizottság nyomatékosan sürgeti a magyar hatóságokat, hogy hozzanak létre és finanszírozzanak egy átfogó képzési rendszert olyan újságírók és más sajtómunkások számára, akik kisebbségi nyelvet használnak.

12. cikk - Kulturális tevékenység és kulturális létesítmények

1. pont

A kulturális tevékenységre és a kulturális létesítményekre - különösen a könyvtárakra, videotékákra, kulturális központokra, múzeumokra, archívumokra, akadémiákra, színházakra és filmszínházakra, valamint irodalmi és filmművészeti alkotásokra, a nép kulturális önkifejezésére, fesztiválokra és - ideértve egyebek között az új technológiák használatát - a kulturális iparra vonatkozóan, azokon a területeken, ahol e nyelveket beszélnek és abban a mértékben, ahogya a hatóságoknak ezen a téren hatáskörük, hatósági jogkörük vagy szerepük van, a Felek vállalják, hogy

- a. *bátorítják a regionális vagy kisebbségi nyelveken történő önkifejezést, valamint az ilyen kezdeményezéseket, és elősegítik az ezeken a nyelveken készült műalkotások megismerésének különböző módjait.*

182. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették valamennyi nyelv esetében. „A Szakértői Bizottság sürgeti (sürgette) a magyar hatóságokat, hogy a kisebbségi nyelveket beszélőkkel közösen dolgozzanak ki egy átfogó középtávú programot a kulturális tevékenységek és létesítmények fejlesztésére”

183. A negyedik időszaki jelentés szerint a magyar hatóságok folytatják a pénzügyi támogatás nyújtását a nemzeti kisebbségek számos kulturális intézménye és tevékenysége számára, különösen a színházzal, a könyvtárak és a múzeumok terén. A költségvetési pénzügyi támogatások nyújtásának köszönhetően a kisebbségi kulturális központok hálózata jelentősen fejlődött. A jelentés említi a **Szlovák** Kulturális Központot, a **Német** Kulturális Központot és a **Szerb** Kulturális és Dokumentációs Központot, amelyek mindegyike regionális fiókirodák hálózatát működteti. Ugyanakkor az ország kisebbségi önkormányzatoktól kapott tájékoztatás szerint problémák vannak a kiszámítható közép és hosszú távú fejlesztési program hiánya miatt és a hosszú távú tervezéssel a kultúra területén. Kívánatos lenne egy középtávú fejlesztési program megvalósítása a kultúra területén.

184. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették. A Szakértői Bizottság arra bátorítja a hatóságokat, hogy hozzanak létre egy stabil pénzügyi keretrendszert a kulturális intézmények működtetésére.

- c. *támogatják a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások más nyelveken történő megismerését lehetővé tevő különböző módokat, a fordítások, a szinkronizálás, az utószinkronizálás és a feliratozás segítségével és fejlesztésével.*

185. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették, de további tájékoztatást kért arról, hogyan valósul meg a horvát, a román, a szerb és a szlovén nyelv esetében.

186. A negyedik időszaki jelentés szerint a népszerű kortárs magyar szerzők műveit lefordították horvát, **német, román, szerb, szlovák és szlovén** nyelvre. Arról viszont nincs információnk, hogy a magyar hatóságok nyújtottak-e segítséget, és szerveztek-e szinkronizálást, utószinkronizálást vagy feliratozást.

187. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették. Arra kéri a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak tájékoztatást a szinkronizálási, utószinkronizálási és feliratozási tevékenységekről.

- g. *bátorítják és/vagy megkönnyítik olyan szervezet(ek) létesítését, amely(ek) a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások gyűjtéséért, rögzítéséért és a közönségnek történő bemutatásáért felelős(ek)*

188. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették. Mindamelllett a Szakértői Bizottság arra bátorítja (bátorította) a magyar hatóságokat, hogy a vállalást terjesszék ki azokra az audiovizuális művekre is, amelyek horvát, német, román, szerb illetve szlovén nyelven születtek, valamint a szlovák nyelvű vizuális művekre.”

189. A helyszíni látogatás során szerzett információk fényében a Szakértői Bizottság megállapítja, hogy a kisebbségi nyelveken működő kulturális központok eleget tesznek az ezen rendelkezés által előírt feladatoknak.

190. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették.

3. pont

A Felek vállalják, hogy külföldön megvalósuló kulturális politikájukban kellő helyet biztosítanak a regionális vagy kisebbségi nyelveknek és annak a kultúrának, amelyet e nyelvek hordoznak.

191. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottság megítélése szerint ez a vállalás teljesült. Mégis „emlékeztetni kívánja (kívánta) a hatóságokat arra, hogy a kulturális külpolitika koncepciója nem csak azokra az országokra vonatkozik, amelyekben a kisebbségi nyelveket használják, de arra is kötelezi a magyar hatóságokat, hogy általánosságban is mutassák be Magyarország többnyelvűségét azokban az országokban, amelyekben magyar kulturális intézetek működnek.”

192. A negyedik időszaki jelentés szerint a kisebbségi nyelvek által megjelenített kultúra megjelenik a kisebbségi nyelvek anyaországaiban működő magyar kulturális központokban, de más országokban láthatóan nem.

193. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást részben teljesítették.

14. cikk - Határokon túli cserekapcsolatok

A Felek vállalják, hogy:

...

- b. *a regionális vagy kisebbségi nyelvek érdekében megkönnyítik és/vagy támogatják a határokon túli együttműködést, különösen annak a területnek a regionális vagy helyi szervei közötti együttműködését, ahol ugyanazt a nyelvet azonos vagy hasonló formában használják.*

194. A harmadik értékelő jelentésben a Szakértői Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették. Mindamellett „a Szakértői Bizottság felkéri (felkérte) a magyar hatóságokat, hogy a következő időszaki jelentésben adjanak bővebb tájékoztatást a konkrét végrehajtásról.”

195. A helyszíni látogatás során a Szakértői Bizottságot arról tájékoztatták, hogy számos esetben valósult meg határokon átnyúló együttműködés azon regionális és helyi hatóságok között, amelyeknek a területén a III. rész szerinti nyelvek használatosak.

196. A Szakértői Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt a vállalást teljesítették.

4. Fejezet Megállapítások

A Szakértői Bizottság megállapításai a 3. megfigyelési ciklusban

- A. A Szakértői Bizottság hálóját fejezi ki a magyar hatóságok felé a változatlanul kiváló együttműködésért. A Szakértői Bizottság nagyra értékeli a kisebbségi önkormányzatok egyedi rendszerét, amely elvben elősegíti a kisebbségi nyelvek védelmét és előmozdítását. Szükséges megemlíteni még a kiegészítő kisebbségi oktatást, amelyet kötelező nyújtani akkor, ha a törvény által előírt legalább nyolc nincs meg, és amely a Szakértői Bizottság véleménye szerint helyes gyakorlat.
- B. Magyarországon a kisebbségi nyelvek védelmét és terjesztését akadályozza a hosszú távú nyelvi politika és tervezés hiánya. Számos, a magyar hatóságok által megtett intézkedés reaktív jellegű, és nem követ egy hosszú távú, mind a 14 nyelvre kiterjedő stratégiát. Az anyanyelvi és kétnyelvű oktatási intézmények költségvetési támogatása bizonyos mértékben javult, de még mindig hullámzó, sok esetben pedig pályázaton alapszik, ami megnehezíti a hosszú távú tervezést.
- C. Továbbra sincsen strukturált, az egyes nyelvek helyzetének terv arra, hogyan lehetne képzésben részesíteni regionális vagy kisebbségi nyelveken azokat, akik ezt igénylik. Különösen arra lenne szükség, hogy megtervezzék az iskolai oktatás kétnyelvű modelljét, amivel vissza lehetne fordítani azt az általános trendet, hogy a kisebbségi nyelveket egyre inkább csak tantárgyként oktatják. Ráadásul a kisebbségi nyelvek oktatására adott kiegészítő pénzügyi támogatás a gyakorlatban nem elegendő, főként azért, mert nincs megfelelő mechanizmus a vonatkozó összegek kötött célra történő folyósítására. A fentiekben túlmenően azoknak, akik nem beszélnek vagy csak gyengén beszélnek egy adott kisebbségi nyelvet, nem áll a rendelkezésére olyan átfogó felnőttoktatási és képzési keretrendszer, amelynek a segítségével "újratanulhatnak az anyanyelvüket" Olyan, kifejezetten ezt szolgáló mechanizmus sincsen Magyarországon, amely figyelemmel kísérné a Charta 8. cikk, 1. bekezdés i. pontja szerint a meghozott intézkedéseket és az elért haladást a kisebbségi nyelvű oktatásban.
- D. A legtöbb, a II. rész hatálya alá tartozó kisebbségi nyelvet hasonlóan kezelik a média és a kultúra tekintetében mint azokat a nyelveket, amelyekre a Charta III. része is vonatkozik. Hangsúlyozni kell, hogy mindegyik II. rész szerint védett nyelv képviselve van az oktatási rendszerben és a médiában.
- E. A roma és beás nyelvek fő problémái különösen a nyelvek elégtelen oktatása, valamint a tanárképzés, az oktatás és kutatás hiányosságai, továbbra is fennállnak. A magyar hatóságoknak komoly erőfeszítéseket kell tenniük a roma és beás nyelvek helyzetének javítására az oktatásban és a médiában.
- F. Az oktatás strukturális hiányosságai mind a négy felülvizsgálati ciklus során jórészt változatlanok maradtak. A kétnyelvű általános- és középiskolai oktatás továbbra is alulreprezentált, ha számukat összevetjük azoknak az iskoláknak a számával, ahol kizárólag magát a nyelvet tanítják. Noha a magyar hatóságok lépéseket tettek a kisebbségi nyelvi oktatás nyújtására a kistéleplétes területeken is, a falusi kis iskolákat továbbra is a bezárás vagy az összevonás fenyegeti. Ezért a hatóságoknak meg kell szervezniük az iskolai buszoztatást is. A kisebbségi nyelvek oktatásának folyamatossága az általánostól a középiskolai oktatásig nem biztosított, mivel a kisebbségi nyelvek oktatásának lehetőségei a hagyományos középiskolákban igen korlátozottak. Ráadásul a kisebbségi nyelvek tanítása alulfejlett a szakközépiskolai és a szakképzés szintjén. Bár elegendő számú tanárt képeztek a kisebbségi nyelvek oktatására, komoly hiány van olyan szaktanárokból, akik saját szaktárgyukat kisebbségi nyelven tudják oktatni.
- G. A 9. és 10. cikkeket illetően meg kell határozni azokat a területeket, ahol szervezeti intézkedésekre van szükség a ratifikált vállalások megvalósítására. Magyarország vállalásainak a teljesítését komolyan hátráltatja a területek meghatározásának a hiánya, ami a felülvizsgálatot is megnehezíti. Mind a 9., mind 10. cikk alkalmazását illetően világosan megmutatkozik az olyan bátorító intézkedések hiánya, amelyek arra készítenék a kisebbségi nyelveket beszélőket, hogy éljenek a Charta által is védett jogaikkal.

H. A kisebbségi nyelveken történő rádióadásokat megerősítették egy erre a célra szolgáló rádióállomás (MR4) megalapításával. Javult a helyzet a kisebbségi nyelvű programok sugárzása terén a magán rádióállomásokon. A kisebbségi nyelvű televíziós adások még mindig strukturális problémákkal küszködnek: rossz időszávban és műsorsugárzási időszakban adják őket, nincs elég pénz, és hiányoznak a helyi és regionális adók. Nem létezik átfogó képzési program kisebbségi nyelvet használó újságírók számára sem.

I. Pénzügyi korlátok és igazgatási kapacitáshiány miatt jelenleg a kisebbségi önkormányzatok bizonyos alapfunkciói, nevezetesen, hogy át tudják venni a kulturális és oktatási intézmények működtetését vagy ilyeneket tudjanak alapítani, nagyrészt nem működnek. Csak kevés ilyen intézményt működtet kisebbségi önkormányzat; az pedig nem valószínű, hogy további átvételekre fog sor kerülni.

J. Szakértői Bizottság észrevételezi, különösen a Charta 8, 9. és 10. pontjait illetően, hogy a magyar hatóságok olyan megközelítést választottak, amellyel nehéz lesz megakadályozni a kisebbségi nyelvek lényeges hanyatlását. Különösen, hogy indokolatlanul nagymértékben támaszkodnak a kisebbségi nyelvhasználók saját kezdeményezéseire, proaktív intézkedések megtétele helyett.

A magyar kormányt felkérték arra, hogy fűzzön megjegyzéseket ennek a jelentésnek a tartalmához, a Charta 16.3 pontja alapján. A kapott megjegyzések a II. Mellékletben szerepelnek. A magyar kormánynak a Charta 16. (3.) cikkével összhangban volt lehetősége arra, hogy észrevételeket fűzzön a tartalomhoz, de azzal nem kívánt élni.

A jelentés és a megállapítások alapján a Szakértői Bizottság benyújtotta javaslatait a Miniszteri Bizottságnak azokra a pontokra, amelyeket utána Magyarország figyelmébe fognak ajánlani. Ugyanakkor hangsúlyozta, mennyire fontos, hogy a magyar hatóságok az általános jellegű ajánlások mellett a jelentés szövegében szereplő részletesebb megfigyeléseket is figyelembe vegyék.

A Miniszteri Bizottság 2010. március 10.-án tartott 1079. ülésén elfogadott, Magyarországhoz címzett ajánlások, amelyeket ennek a dokumentumnak a B rész tartalmaz.

I. MELLÉKLET : Ratifikációs Okmány

Azok a nyilatkozatok, amelyek az 1995. április 26-i, letétbe helyezett ratifikációs okmányban szerepelnek - Or. Engl. valamint az (1) Közlemény, amelyet a Magyar Külügyminisztérium adott ki 1999. március 12-én, a Főtitkárság pedig 1999. március 16-án vett nyilvántartásba - Or. Fr.

Magyarország kijelenti, a 2. Cikkely 2. bekezdésének 3. pontja alapján, hogy a Charta III. részének következő rendelkezéseit alkalmazni fogja a horvát, német, román, szerb, szlovák és szlovén nyelvekre:

8. Cikkelyben:

1. Bekezdés, (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i alpontok
2. bekezdés

9. Cikkelyben:

1. Bekezdés, (ii), a (iii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii) alpontok
2. Bekezdés, a, b, c alpontok

10. Cikkelyben:

1. Bekezdés, a (v), c alpontok
2. Bekezdés, b, e, f, g alpontok
3. Bekezdés, c alpont
4. Bekezdés, a, c alpontok
5. bekezdés

11. Cikkelyben:

1. Bekezdés, a (iii), b (ii), c (ii), e (i), f (i), g alpontok
3. bekezdés

12. Cikkelyben:

1. Bekezdés, a, b, c, f, g alpontok
2. bekezdés
3. bekezdés

13. Cikkelyben:

1. Bekezdés, a alpont

14. Cikkelyben:

- a. Bekezdés
- b. Bekezdés

[(1) A Titkárság Megjegyzése:

A Közlemény a következőket tartalmazza:

"A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma benyújtja kiegészítéseit az Európa Tanács Főtitkárságának, és tisztelettel rámutat arra, hogy a Magyar Köztársaság által letétbe helyezett ratifikációs okmány tartalmaz egy technikai hibát, nevezetesen azt, hogy a Magyarországgal kapcsolatosan felsorolt nyelvek, amelyekre vonatkozóan Magyarország vállalásokat tesz a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának III. Fejezete alapján, nem tartalmazzák a szerb nyelvet.

A Magyar Köztársaság az Országgyűlés 35/1995 (IV.7) számú határozatával, amelynek francia fordítását csatoltuk, ratifikálta a Charta III. Részét, elfogadva a szerb nyelvet is, ugyanazokkal a lehetőségekkel, amelyeket a Charta III. része felsorol, az 1995. április 19-i ratifikációs okmányban. Ezzel tehát Magyarország kötelezettségei a szerb nyelv vonatkozásában hatályossá válnak attól az időponttól, amikor a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája Magyarországra vonatkozóan hatályba lép.

35/1995 (IV.7) számú Országgyűlési határozat

A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának ratifikálásáról valamint a Magyar Köztársaság vállalásairól a 2.Cikkely, litt. 2 szerint.

Az Országgyűlés, a Kormány előterjesztése alapján:

1. Ratifikálja Kisebbségi Nyelvek 1992. november 5-én kidolgozott Európai Chartáját, melynek szövegét az 1. sz. Melléklet tartalmazza.
2. Elfogadja, hogy a 2. Cikkely litt. 2. szerint vállalt, a 2. sz. Mellékletben foglalt kötelezettségek kiterjedjenek a horvát, a német, a román, a szerb, a szlovák és a szlovén nyelvekre.
3. Felkéri a Köztársasági Elnököt a ratifikációs okmány aláírására.
4. Felkéri a Külügyminisztert a ratifikációs okmány és a vállalások listájának benyújtására."]

A vizsgált időszak: 98.01.03. -

A fenti megállapítások a következő cikkelyhez (cikkelyekhez) kapcsolódnak: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

B. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlása a Charta magyarországi alkalmazásáról

A Miniszteri Bizottság RecChL(2010) 3 sz. ajánlása a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának magyarországi alkalmazásáról

2010 március 10.-án elfogadta a Miniszteri Bizottság 1079. nagykövetségi szintű ülésén)

A Miniszteri Bizottság,

Az Európai Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának 16 Cikke alapján;

Tekintettel a Magyarország által 1995. április 26-án benyújtott ratifikációs okmányára;

Figyelembe véve a Charta Szakértői Bizottságának értékelését arról, hogy Magyarország miként alkalmazta a Charta előírásait;

Tekintetbe véve, hogy az értékelés alapjául a Magyarország által a negyedik időszaki jelentésben szolgáltatott információk, a magyar hatóságok által rendelkezésre bocsátott kiegészítő információk, a Magyarországon törvényesen felállított testületek és szövetségek által megadott illetve a Szakértői Bizottság által helyszíni látogatáson megszerzett információk szolgáltak,

Azt javasolja, hogy a magyar hatóságok vegyék figyelembe a Szakértői Bizottság valamennyi megfigyelését, melyek közül az alábbiak élvezzenek elsőbbséget:

1. dolgozzanak ki egy strukturált, hosszú távú politikát és tervet valamennyi regionális vagy kisebbségi nyelv oktatására, és hozzanak létre egy e célt szolgáló mechanizmust, amint azt a Charta 8. cikkének 1(i) pontja meghatározza.
2. erősítsék tovább a kisebbségi nyelvek oktatásának pénzügyi helyzetét és növeljék a források stabilitását;
3. fokozzák kétnyelvű iskolák létrehozását az oktatás minden szintjén, azzal a céllal, hogy elmozdulás történjen a nyelv, mint tantárgy tanításától a kétnyelvű oktatás felé a III. Rész szerinti nyelvek esetében, illetve növeljék azoknak a tanároknak a számát, akik képesek a szaktárgyukat ezeken a nyelveken tanítani;
4. javítsák a kisebbségi nyelvi programok kínálatát a televízióban, illetve dolgozzanak ki egy átfogó programot kisebbségi nyelveket használó újságírók, illetve más médiamunkások képzésére és biztosítsanak anyagi forrásokat hozzá;
5. tegyenek lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy a megfelelő igazságügyi és közigazgatási hatóságok teljesítsék a Charta 9. és 10. cikkéből fakadó kötelezettségeiket, különösen azoknak az igazságszolgáltatási és közigazgatási kerületeknek a meghatározásával, ahol szervezeti intézkedések szükségesek, valamint a regionális vagy kisebbségi nyelvek használóinak a tájékoztatásával a 9. és 10. cikkek által is védett jogokról.
6. a nyelvi tervezés során tegyenek további hathatós intézkedéseket a roma és beás nyelvek érdekében, azzal a céllal, hogy szélesebb körben elérhetővé váljon ezeknek a nyelveknek a tanítása tantárgyként illetve tanítási nyelvként, minden szükséges iskolai szinten.